

Новине српске

МОСТТТОВИ

Савез српских друштава Словеније | Број 74 | Година 19 | Децембар 2023

ХРИСТОС СЕ РОДИ!
СРЕЋНА НОВА ГОДИНА

Срећно!

Поштовани читаоци,

Пред вама је нови број Новина српских „Мостови”, пети у овој години а који, као и сви претходни доноси низ занимљивих чланака, како о дјеловању српских друштава, која су чланови Савеза српских друштава Словеније, исто тако и неколико других занимљивих текстова.

Пред крај 2023. друштва су имала неколико својих догађаја који се односе прије свега да дјеловање на подручју културе, што је и основна дјелатност сваког друштва. Наравно, ту не смијемо испустити нашу богату традицију и обичаје, а један од најстаријих, ако не и најстарији српски обичај, је слава. Од задњег броја „Мостова” три друштва су имала своју славу и прославили своје заштитнике.

Као и до сада веома су биле активне фолклорне групе, на свим нивоима, од најмлађих, дјечјих група, до оних мало старијих, рекреативаца-ветерана, који још имају много снаге и воље да учествују на фолклорним приредбама. Неки су учествовали на концертима у Словенији а други опет искористили прилику за гостовање изван Словеније.

Обиљежавање значајних догађаја и личности из српске историје такође спада у активности друштава, овдје спомињем традиционалне „Вукове дане”, сјећање на реформатора српског језика и писма Вука Стефановића Карацића, чије име носи једно од српских друштава у Словенији.

Поред народне игре, или како то једноставно кажемо фолклора, треба споменути и пјесму, нешто најљепше што је створено, не само у српској култури, него уопште. Тако су била одржана два концерта на којима су учествовале пјевачке групе из српских друштава у Словенији, тако и гости из других држава.

Поред горе наведених дјелатности треба напоменути да су друштва била активна и на подручју литерарне и драмске дјелатности, тако да смо имали сусрет српских књижевника који живе и пишу у Словенији, а такође су изведене и двије монодраме.

У овом броју посвјећујемо мало више пажње и простора нашим пјесницима, а већина од њих је објавила и своје збирке поезије, тако да ће и читаоци „Мостова” моћи да се упознају са њиховим дјелима преко неколико пјесама.

Има ту и других прилога, и оних већ уобичајених, као и неких нових, тако да ће свако од вас наћи нешто за себе, а вјерујем да ће вам и остали текстови бити интересантни и да ћете и њих са пажњом прочитати.

На крају овог увода свима вама желим срећну и успјешну наступајућу нову 2024. годину у нади и вјери да ћемо са великом љубављу, али и са мудрошћу, наставити наш рад и да ћемо сви бити срећни и задовољни.

Душан Јовановић

Златомир Бодирожа	
Читаоцима Мостова.....	4
Миодраг Кондић	
Мостови завичаја.....	6
Славица Трипуновић	
Дечји фестивал.....	8
Сандра Јевтић	
Вукови дани.....	10
Драгиша Лазовић	
Краљевић Марко.....	12
Душан Јовановић	
Сусрет српских књижевника.....	16
Душан Јовановић	
Свети краљ Стефан Дечански.....	18
Јово Јауз	
Мратиндан.....	20
Душан Јовановић	
Концерт традиционалног пјевања.....	22
Снежана Максимовић	
Литерарно певачки мозаик.....	26
Срећко Марковић	
Хајд' поведи весело.....	27
Јелена Продановић	
Крос око Бледског језера.....	28

Насловна страна: Зима, аутор Драгиша Лазовић

Издавач
Савез српских друштава Словеније

За издавача
Златомир Бодирожа

Главни и одговорни уредник
Душан Јовановић

Лектор за српски језик
Мића Живковић

Графичка обрада и прелом
Душан Јовановић

Обликовање
Бранко Баћовић

Молимо, да сви дописници шаљу
своје текстове и фотографије по
електронској пошти:
mostovi.ssds@gmail.com

Штампа:
ENOLA B d.o.o., Medvode

Излази 4 до 6 бројева годишње
Штампање часописа омогућили:

Jskd

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

Пројекат је рађен у сарадњи са Владом
Републике Србије и суфинансиран од Ми-
нистарства спољних послова - Управе за
сарадњу с дијаспором и Србима у региону.

Часопис уписан у регистар јавних
гласила у Министарству за културу
Републике Словеније под бројем 785

Читаоцима Мостова

Поштовани читаоци Новина српских „Мостови”,

Чини ми велико задовољство и ништа мању радост што могу да се обратим свима вама у нашим Новинама српским „Мостови”. Захваљујући великом труду и посвећености главног и одговорног уредника Душана Јовановића, у овој години, овим бројем „Мостови” ће пет пут угледати свјетлост дана.

Први пут ове године штапамо пет бројева. Сви који пратите наше новине, сигуран сам, неће вам бити тешко препознати велики труд, прије свега уредника, а и бројне активности и програме наших друштава.

Тиме је обезбијеђен потребан фонд материјала који заслужује публикацију. Дужни смо на овом мјесту исказати нашу велику захвалност Министарству информисања и телекомуникација Владе републике Србије, Министарству спољних послова Републике Србије – Управи за сарадњу с дијаспором и Србима у региону и јавном фонду Републике Словеније за културне дјелатности који су суфинансирали штампање „Мостова”.

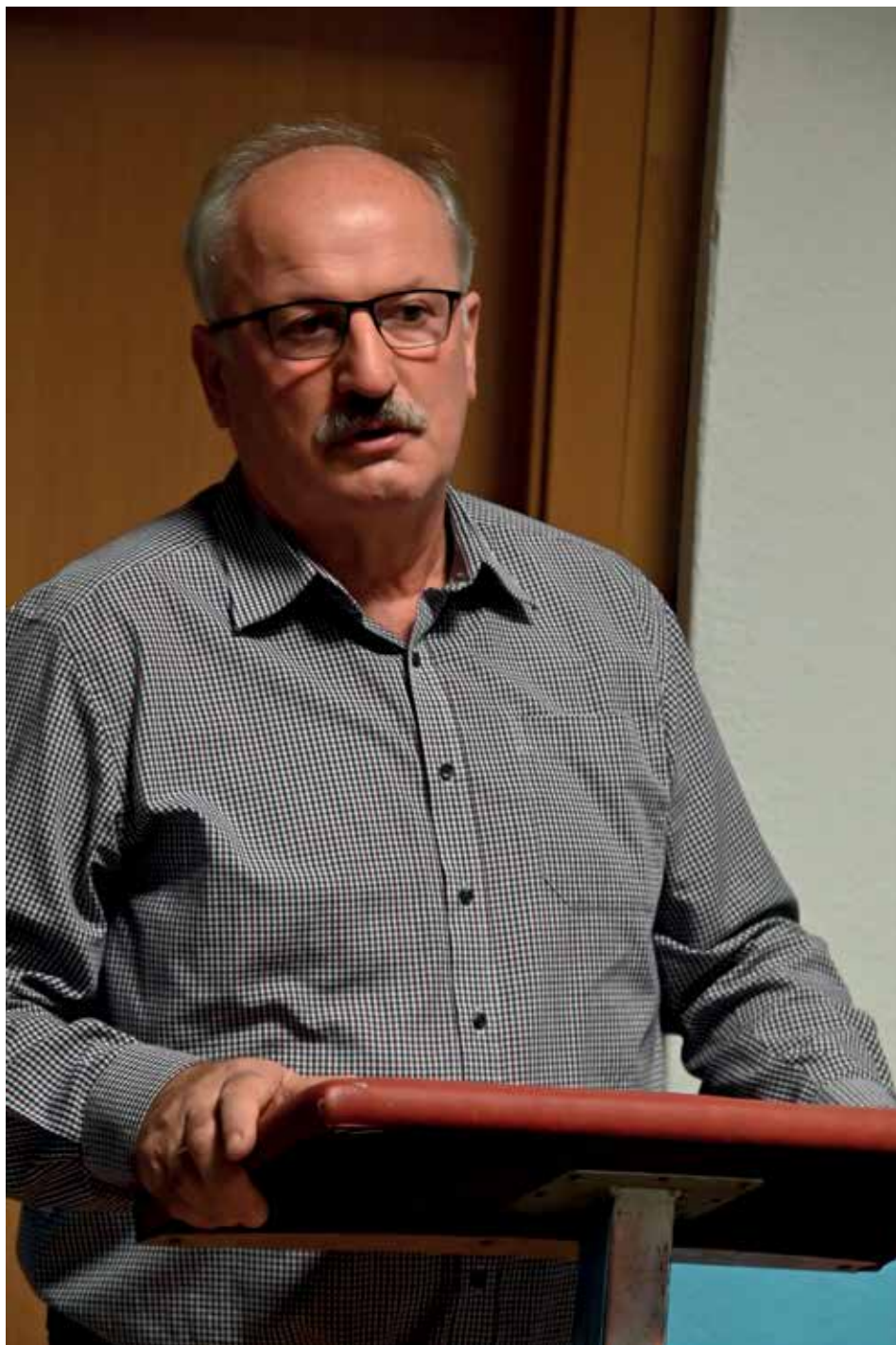
Без њихове подршке сами не би били у могућности у овом облику и обиму реализовати оваква издања како бројем тако и садржајем. Желимо вјеровати да смо у потпуности оправдали њихово повјерење и њихова и ваша очекивања.

Сигуран сам да сви ви знате већину активности наших друштава. Многи су и сами учесници у бројним пројектима, а који то нису могли сте добар дио сазнати баш из наших новина „Мостови”, што и јесте један од програмских опеређења.

Упркос бројним активностима у години иза нас, некако нам се свјесно или подсвјесно свако толико врати у сјећање вријеме које желимо заборавити, вријеме епидемије Covid 19.

Признали или не тај период који нас је паралисао и у доброј мјери исцрпио оставио је још увијек сјећање у нама, да нас опомиње шта смо све били приморани преживјети.

Упркос свему, заиста је радост пратити и свједочити флексибилности наших друштава, ентузијазму којим су кренули у овој години и успјешности којом се могу похвалити у остваривању зацртаних програмских циљева, исказујући

све то бројним пројектима и програмима у својим срединама, а и бројним гостовањима ван граница Словеније.

Поред богатих културних садржаја којим наши бројни ствараоци његују на најљепши начин наше неисцрпно културно наслеђе ми смо у Савезу српских друштава Словеније упоредо са тим посланством чинили активности које допринос препознавању наше одлучности у настојањима очувати наш идентитет, наше позитивне препознатљивости

на овим просторима у новој нам домовини. Поред активности које спроводе друштва чланови ССДС ми у Савезу реализовали смо пројекте за које смо се определијели и за које сматрамо да јесу таквог значаја да их треба реализовати ССДС, кровна организација друштава учлањених у ССДС.

Реализовали смо фолклорни Фестивал, који је уједно и квалификациона смотра за Европску смотру српског фолклора дијаспоре и земаља региона, Свечану

Видовданску академију којој надјенусмо име „Видовдански завјет, Никад не заборави“, Дан српског јединства, слободе и националне заставе са звучним именом „Прецима у част-потомству у завјет“, као и наше новине Мостови.

У нашој матици смо покушали и у доброј мјери успјели представити себе, ССДС и све напоре које чиним ових протеклих 28 година постојања. Позвани смо и били учесници „Видовданског сабора“ у Београду у организацији министра без портфеља Ђорђа Милићевића. У организацији министра Милићевића и на његов позив учествовали смо у раду конференције гдје су присуствовали представници српских заједница земаља Региона.

Слободан и без страха да ћу направити грешку казаћу да смо до неке мјере успјели, али све то није ни близу наших насušних потреба. Када кажем наших ту, прије свега, мислим, на нашу заједницу, српску националну заједницу.

Све шта и колико смо постигли са поносом истичем било је искључиво нашим трудом и залагањем у складу са нашим могућностима, а уважавајући чињеницу да смо сви волонтери.

У свом труду и залагању нисмо никада и никога нападали, па ни који су нас неоправдано понижавали и настојали да нас онемогуће, па и угасе у прошлости. Знамо, неки из незнања, неки са намјером казаће да је то премало или ништа,

а ја ћу у име ССДС казати да смо се понашали и понашамо као онај мали врапчић који је у великом пожару пожурио да са кап воде у свом кљууну учествује у гашењу великог пожара, па када му казаше да је то ништа што он чини, а он поносно каже: „Што је до мене и моје моћи ја сам учинио“.

Имајући у виду све што је иза нас у прошлом не тако давном времену имамо разлога да у овој години која такође одлази у неповрат будемо задовољни учињеним. Прије свега консолидовали смо се након свега, кренули смо узлазном путањом.

Имамо вољу, намјеру, а надамо се и прилику да у времену које долази наставимо наше започете активности. Очекујемо да ћемо имати разлога и право бити задовољни резултатима наших настојања, да не кажем нашом борбом. Право на таква очекивања даје нам резултат остварен у овој години и у оквиру тога активности за које очекујемо требају дати резултате у години која долази.

Очекујемо бројне најављене сусрете на високом нивоу како у матици тако и у новој нам домовини. Шире о тим активностима говорићемо када буду реализована.

Преко нашег представника активно учествујемо у раду Савјета Владе Републике Словеније и преко те институције покушавамо колико је у нашој моћи указивати на наш положај у новој нам

домовини са којим не можемо бити задовољни када су колективна права наше заједнице у питању.

Морам и сматрам важним напоменути напредак у нашим односима са Српском православном црквом. То је нешто чему се радујемо и желимо вјеровати у још плоднију сарадњу.

Све претходно казано само је један дио у најкраћим цртама и по сјећању, а опет увјерен сам да довољно показује нашу одређеност и посвећеност основним циљевима нашег постојања.

На самом крају желим искористити прилику и свима вама честитам све празнике које долазе, пожељети све добро и радост у новој 2024. години, јер само радостан је истински срећан, па отуд и моја жеља да вас прати радост у друштву вама драгих људи.

Сачувајте радост у души, мир у мислима и љубав у срцу, без обзира на околности у којима се будете нашли.

Радост од Господа и љубав ближњих нека је увијек са вама.

Срећан Божић и Нова година!

Златомир Бодирожа
председник ССДС

МОСТОВИ ДО ЗАВИЧАЈА,

сустрет представника медија из Србије, региона и дијаспоре

Два активна члана Културног друштва Брдо из Крања током истог дана у радним посјетама министарствима Владе Републике Србије

Кабинет министра без портфеља за координацију активности и мера у области односа Републике с дијаспором је организовао сустрет „Мостови до завичаја” који је одржан од 9. до 12. новембра 2023. у Београду и на Сребрном језеру.

На овом кампу за новинаре је било присутно десет новина из Србије и петнаест новинара из Сјеверне Македоније, Румуније, Мађарске, Републике Српске, Словеније и Аустрије. Кабинет министра Ђорђа Милићевића је организацијом овог догађаја настојао допринијети успостављању веза између представника српских медија различитих земаља, размјени идеја и искустава, конструктивне дискусије и међусобне помоћи. Већ током првог дана се разговарало на тему могућих заједничких пројеката значајних за извјештавање из дијаспоре.

Ружица Зоркић Радичевић, аутор емисије „Вечерас заједно“ Радио Београда, која се непрекидно емитује петком у 21 час већ 53 године, је у програм на директно укључење позвала неколико колега

– учесника семинара. Ружица је са великим жаром говорила о радију и продукцији, као и о бесплатној апликацији ЗВУК, коју препоручујемо свима које занима богата аудиотека најстаријег радија. Помоћу апликације је могуће праћење свих радио програма широм свијета и то бесплатно.

Као представник српског медија Наш глас из Крања је на овом догађају јачања и увезивања сарадње организација ван Србије био присутан Миодраг Кондић, аутор и уредник интернет гласила задуженог за информисање на теме коју могу бити интересантне Србима у Словенији.

Истовремено је одржана ванредна изборна скупштина Асоцијације српског фолклора дијаспоре, гдје су представнике српских савеза из Њемачке, Швајцарске, Аустрије, Италије, Словеније и Хрватске угостили у просторима Управе за сарадњу са дијаспором и Србима у региону. За председника Асоцијације је изабран Ненад Миленковић, а за потпредседника Милан Гламочанин. Да подсетимо, Милан је умјетнички руководилац и потпредседник Културног друштва „Брдо” из Крања.

Учесници сусрета „Мостови до завичаја” су били присутни на свечаном отварању Спортског кампа за децу „Србија те зове”.

Министар Милићевић је камп за младе генерације отворио у Хали спортова на Сребрном језеру 11. новембра.

Савјетник министра за односе с јавношћу Душко Вукајловић се побринуо да се сусрет одвија уз употпуњен садржај. Слободно вријеме смо искористили за посјету манастиру Тумане, који је од Голупца удаљен девет километара. На жалост није било могуће посјетити све знаменитости које се налазе у околини, али свакако смо видјели довољно да схватимо да ћемо се у ове крајеве још враћати.

Миодраг Кондић

Дјечји фестивал – Традициоманија „Рода”

Српско културно друштво „Сава” Храстник је у суботу, 21. октобра 2023. године са својом најмлађом фолклорном групом учествовало на првом фестивалу „Рода” у Бијељини.

За нашу дјечју фолклорну групу био је то први наступ ван граница наше државе. У раним јутарњим сатима смо кренули из Храстника, нашим малишанима није то представљало никакав проблем. У њиховим очима се је видјела радост и срећа, једва су чекали кад ће аутобус да крене. Путовање до Бијељине им није било напорно, јер је протекло у смијеху и пјесми.

Први фестивал „Рода” – смотра традиције, обичаја, игара и пјесама окупио је у Бијељини око триста малишана из околних градова и општина, али и из Србије и Словеније. У такмичарском дијелу дјеца су своју креативност показала кроз игру, пјесму и глуму.

Дефиле кроз град Бијељину, ширење велике заставе „Рода” фестивала испред општине Бијељина, означили су почетак фестивала. Услиједио је програм у препуној сали гледалаца у Центру за културу „Семберија” Бијељина.

Наши мали фолклорашу су се представили са својом кореографијом, одиграли су и отпјевали као прави мали професионалци. Са својом игром и пјесмом и са само мало

година колико их имају освојили срца публике.

Од организатора фестивала – Културно умјетничког друштва „Плетеница” добили смо прелијеп поклон приручник за дјецу „Традициоманија” који је друштво „Плетеница” 2022. године објавило за дјецу предшколског и школског узраста

који говори о православним обичајима, српским пјесмама, играма, прилагођеним дјечјем узрасту.

Искористили смо боравак у Бијељини и посјетили Етно село Станишић у којем се одмарају очи и душа. Дјеца су била одушевљена, слушали смо цвркул птица, жуборење потока и рад воденица. Село чине

воденице, млекарник, ковачница, камени бунар, амбар и аутентичне дрвене куће, са приказом покућства и народних ношњи.

Потрудили смо се да нашим малишанима испунимо све жеље од вожње у возићу, чамцу до играња у разним дјечијим играонама. Затим смо се одвезли на дестинацију „Пет

језера”, посјетили смо женски Манастир Свете Петке. Манастир је подигнут од пуне цигле, у Руском стилу, тако да се састоји из двије цркве. Доња црква, крипта, посвећена је св. Сергеју Радоњешком и њене зидове красе слике руских светитеља. Горња црква посвећена је Светој Петки.

У поподневним сатима смо се возили назад са много прелијепих утисака са дјечијег „Роџа” фестивала и свега оног што смо доживјели и видјели постали племенитији, али и мудрији.

Дјеца су посебан дар и њихова безбрижност и радост су украс који свијет чини љепшим.

Хвала Александри Лукић, предсједници из КУД „Плетеница” Бијељина, на овом предивном позиву и гостопримству. Договорили смо се да настављамо заједно славити нашу културу и наслеђе кроз пјесму, игру и традицију. Градити мостове пријатељства кроз умјетност и културу је заиста привилегија.

Славица Трипуновић
СКД „Сава” Храстник

Вукови дани 2023

Традиционални Вукови дани

Сваке године у месецу новембру наше друштво у Линхартовој дворани у Радовљаци организује традиционалне „Вукове дане“, где се у културном програму представе домаћини са гостима. На овогодишњим „Вуковим данима“, одржаним 18. новембра 2023, уз извођачки фолклорни ансамбл и певачке групе друштва, учествовали су и гости из других друштава из Словеније, СКУД „Видовдан“ Љубљана, МКД „Илинден“ Јесенице, КД „Брдо“ Крањ и гости који су нам стигли из даљих градова, КУД „Уна“ Нови Град, Република Српска, СКД „Завичај“ Клагенфурт, Аустрија, СКУД „Понтес-Мостови“ Трст, Италија и можемо рећи, да је културни програм био прави шарени мозаик игре, песме и ношње.

Друштва, односно фолклорне групе, наступила су са следећим кореографијама: Културно друштво „Брдо“ Крањ: „Момче седи на брега“, игре из Косовског Поморавља; Културно уметничко друштво „Уна“ Нови Град: „Ђурђевдан у Пасјану, игре из Биначке Мораве, СКУД „Видовдан“ Љубљана: „Нунта“, свадбени обичај из села Исаково; КПСХД „Вук Карацић“ Радовљаци: „На сеир момку и девојци“, свадбени обичај Врањског поља; Српско културно друштво „Завичај“ Клагенфурт: „Чуј големо од тројица коло“, игре и песме околине Бујановца; МКД „Илинден“ Јесенице: „Игре из Македоније“; СКУД „Pontes-Мостови“ Трст: „Игре из Понишавља“.

Публика је сваку игру и песму испратила великим аплаузом, по чему смо претпоставили, да су сви присутни уживали

у програму. Похвале које су стигле после програма, дале су нам ветар у леђа, да са радом и трудом наставимо даље, а нашим гостима се овог пута још једном захваљујемо, што су се одазвали нашем позиву, јер без њих, ни „Вукови дани“, не би изгледали тако како јесу.

После програма наставили смо дружење у дворани Колперн на Јесеницама. Уз добру музику са нашим пријатељима из ХУ бенда, наше заједничко дружење је трајало до касних сати иза поноћи, а фолклораши су само још једном потврдили, да је фолклор

љубав која нас спаја и која нас чини срећнијим.

Гостовање вукова у Клагенфурту

Улазак у месец децембар за нас је значило још једно гостовање и још једно дружење са фолклорашима. Овог пута, 2. децембра 2023, били смо позвани у госте у Клагенфурт, код наших пријатеља из СКД „Завичај“, на њихов годишњи концерт „Зимска радост“. Позиву смо се радо одазвали и за ту прилику припремили три кореографије, са којима смо се представили публици у Аустрији. Наступили смо са припремним ансамблом,

који се представио са играма из Владичиног Хана, рекреативним ветеранским ансамблом, који се представио са играма из Ниша и извођачким ансамблом, који се представио са играма и песмама из Драгачева.

Још једно путовање и још једно искуство за наше ансамбле, које ћемо памтити по добром расположењу, лепом концерту и топлом дочеку домаћина.

Сандра Јевтић

Краљевић Марко по други пут међу Србима

СКПД „Свети Сава” Крањ, извело је приредбу у Светосавском културном центру у Крању, Хује 19а, 25. новембра 2013. Монодраму „Краљевић Марко по други пут међу Србима”, по познатој сатири Радоја Домановића, одиграо је Младен Врањеш, члан СКПД „Свети Сава” Крањ.

Догађај су попутале рецитације Николине Бенић и гуслара Паја Вученовића. Програм је водио потпредседник друштва „Свети Сава” Славиша Бенић.

Приредба је почела у 18.00 часова. Славиша Бенић је поздравио присутне госте и чланове друштва. У кратким цртама представио познатог српског писца Радоја Домановића, тематику овог догађаја, са описом Краљевића Марка и његове биографије.

У паузама монодраме наша чланица Николина Бенић је рецитовала песме из живота Краљевића Марка уз гусларску пратњу Паја Вученовића. У другим паузама монодраме учешће је узео гуслар Пајо Вученовић и представио се јуначким песмама о Краљевићу Марку. Премијерни наступ извођача Младена Врањеша, публика је топло поздравила аплаузом.

Уз беседу председника Савеза Српских друштава Словеније, Бодироже Златомира,

који се је осврнуо на проблематику живота и рада наших друштава у Словенији и јаком потребом по тежњама признавања српске националне мањине у Словенији и проблематиком општег финансирања, како друштва тако и целокупне Српске заједнице у Словенији. Осврнуо се и на проблематику допунске школе српског језика.

На крају је поздравио присутне и честитао на храбрости да смо се прихватили реализације овог пројекта, с обзиром да смо сви заједно сушта непрофесионална и неискусна група, која тежи неком стваралаштву и чежњи ка историјском образовању, очувању културног наслеђа и народног бивства.

Узели су учешће у поздравима и похвалама још неки присутни.

Свима хвала!

Приредба је као увек, продужена у дружење, веселе, песму, игру уз пиће и понешто за под зуб. За забаву су побринули и наши хармоникаши.

Покровитељи пројекта су били: Градска општина Крањ и Јавни фонд Републике Словеније за културне делатности (JSKD).

Драгиша Лазовић

Ко то тамо пева

СКПД „Свети Сава” Крањ, извело је приредбу у Дому културе на Кокрици код Крања, 2. децембра 2013. Циљ ове приредбе је приказивање умећа женских и мушких певачких група, друштва из Словеније и шире. Овај догађај је организован под називом „Ко то тамо пева”.

Приредба је почела у 18.00 часова са Светосавском химном и поздравом Златомира Бодироже, председника Савеза Српских друштва Словеније, који је отворио приредбу.

После отварања је било прво представљање новоформиране дечје групе „Свети Сава” са пратњом флауте Николине Бенић и надовезивањем Ветеранске фолклорне групе „Свети Сава”. Чиме је приказан један цели циклус живота у раду нашег друштва, од најмлађих до најстаријих. Најрадосније од свега је био ипак, „врисак” и игарије најмлађих у шароликим ношњама.

Остали наступи су биле, мушке и женске певачке групе, које су приказале висок ниво изворног и народног певања из широког спектра нашег порекла, стваралаштва и изворних ношњи.

Учествовали су: КУД „Брдо”, Крањ, СКУД „Кочевје”, Кочевје, СКД „Сава”, Храстник, СД „Др Младен Стојановић”, Велење, ПГ „Буковчани”, Ервеник код Книна, СКПД „Свети Сава” Крањ, Крањ

Програм је успешно водила наша чланица Јелена Радић, која је допринела пријатној атмосфери у дворани и међу групама које су учествовале у програму.

Председница СКПД „Свети Сава” Крањ, Милка Давидовић је на крају програма поздравила госте и захвалила се за њихово учешће. После тога је учесницима поделила признања а лепшем полу доделила, како то треба, лепу ружу.

Дружење присутних се развукло дубоко у ноћ, песмом и игром уз музику Драга Кондића.

Покровитељи догађаја су били: Градска општина Крањ и Јавни фонд Републике Словеније за културне делатности (JSKD).

Драгиша Лазовић

Сусрет српских књижевника

Српско културно друштво „Петар Кочић” наставило своје активности на подручју литерарног стваралаштва

Овогодишњи, већ традиционални „Сусрет српских књижевника” одржан је 17. новембра 2023. у просторима друштва, дворани Инекс, у Крању у присуству чланова друштва, пријатеља и гостију. Од гостију ту су били Златомир Бодирожа, председник Савеза српских друштва Словеније, Митар Вујиновић, председник КД „Брдо” Крањ, Милка Давидовић, председница СКПД „Свети Сава” Крањ, као и Драгиша Лазовић и Драгиша Милић, бивши председници СКПД „Свети Сава”.

На самом почетку овог сусрета Женска пјевачка група СКД „Петар Кочић”, коју води Снежана Максимовић, а група је на самом почетку отпјевала сплет изворних народних пјесама.

Уводну ријеч на овом догађају имао је Крстан Шућур, председник СКД „Петар Кочић”, који је у својој бесједи поздравио присутне и навео значај оваквих догађаја и окупљања. Била је ово прилика да се на једном мјесту окупи дио оних који пишу и стварају на српском језику, а живе у Словенији. Треба нагласити да постоји извјестан број оних који пишу прозу и поезију и који су се већ афирмисали и својим радом допринијели богаћењу српске културе у Словенији.

Крстан Шућур је представио учеснике у програму, а то су били. Смиљана Кондић, Радослав Милановић, Маринко Јагодић Маки, Радоман Мајо Крговић, Остоја

Женска пјевачка група СКД „Петар Кочић” Крањ

Шобот, Душан Јовановић, и гуслар Пајо Вученовић.

Програм се одвијао у четири блока. У првом блоку прво је Смиљана Кондић прочитала своју пјесму „Завичај” и представила књигу „Змијањски писци Кочићеви следбеници” у којој су заступљени и писци из Словеније, поред Смиљане Кондић још и Маринко Јагодић Маки и Крстан Јаковљевић.

Радослав Милановић је читао стихове своје пјесме „Не стидим се што сам Србин”, а Маринко Јагодић Маки прочитао је своју

пјесму „Природа” и неколико афоризама, да би први блок био завршен епском народном пјесмом у извођењу гуслара Паје Вученовића.

У другом блоку прво је Остоја Шобот прочитао једну своју пјесму а затим говорио о молитви „Оче наш”, да би потом Душан Јовановић рецитовао стихове из Горског Вијенца, Петра Петровића Његоша, а који се односе на „љубавне јаде” Вука Мандушића, као и пјесму Пабла Неруде „Лагано умирање”. Радоман Мајо Крговић рекао је неколико ријечи о Његошу везаних

Смиљана Кондић

Крстан Шућур

Златомир Бодирожа

Пајо Вученовић

за Његошев боравак у Љубљани, да би онда прочитао и своју „Пјесму о Његошу”, као и пјесме „О Великом рату” и „Хероји Великога рата”, а овај блок завршио је Радослав Милановић читањем својих пјесама.

Трећи блок отпочео је коментарисањем Остоје Шобота о чланку „Непомирљива цивилизација”, који је иначе објављен у Новинама српским „Мостови”, да би затим мајо Крговић читао своје пјесме, између осталих и пјесму „Има наде”. Душан Јовановић је рецитовао пјесме Гојка Ђога „Узалуд нас давите” и Милана од Динаре „Срби ће вам се светом рађати”, а Пајо Вученовић је уз гусле отпјевао још једну пјесму.

У четвртном блоку Смиљана Кондић је још понешто рекла о књизи „Змијањски писци Кочићеви следбеници” као и о Змијањском везу и споменула на је урађен пешкир са мотивима Змијањског веза дугачак четрдесет и два метра. Крстан Шућур је читао пјесме Станка Вујановића а Маринко Јагодић Маки своје пјесму, између осталих и пјесму „на измаку лета”.

На крају програма присутнима се обратио Златомир Бодирожа, председник Савеза српских друштава Словеније који је у свом говору навео да је у програму речено понешто и о историји, о Његошу и друго. Споменуо је односе са Српском православном црквом, затим о раду Савеза српских друштава Словеније и напорима Савеза да се српској заједници у Словенији призна статус националне мањине.

Присутнима се обратио и Драгиша Милић, први председник СКПД „Свети Сава” Крањ, који је говорио о православљу и Светосавском духу.

Крстан Шућур се захвалио учесницима у програму као и посјетиоцима који су са великом пажњом пратили наступе свих

Гости и џублика

учесника, а затим позвао све присутне на дружење и закуску коју су припремили домаћини и организатори овог догађаја.

Овај пројекат одрађен је уз финансијску подршку Јавног фонда Републике Словеније за културне дјелатности (JSKD).

Текст и фото: Душан Јовановић

Душан Јовановић

Радослав Милановић

Маринко Јагодић

Радоман Крговић

Остоја Шоботић

Свети краљ Стефан Дечански

Како и доликује правим домаћинима, тако су се и чланови СКД „Петар Кочић” потрудили да 24. новембра 2023. свечано прославе свог заштитника светог мученика Стефана Дечанског, краља српског. Обред освештања и резања славског колача обавио је јереј Бранислав Тодорић уз присуство великог броја гостију и чланова друштва. Резање славског колача обавили су јереј Бранислав Тодорић и Крстан Шућур, предсједник друштва. Након ломљења славског колача и послужења славским житом, јереј Бранислав Тодорић бесједио је о светитељу коме је посвећен овај дан, који је у народу иначе познат као Мратиндан, а који се више не спомиње у календару Српске православне цркве, ипак, код народа је још увијек присутно старо име славе.

Јереј Бранислав Тодорић је у својој бесједи навео: „Срећна слава поштованим члановима, свима овдје, свима онима који данас прослављате у својим просторијама Светога великомученика Стефана Дечанског, краља србског, како се каже у његовим житијама и тропарима, великога човјека и не само земаљскога вође, него и као страдалца за истину и правду, за што је добио име великомученик. Урадио је велики манастир Дечани, по чему је добио надимак Дечански, по својој великој задужбини и ктиторству које је он учинио, настављајући рад свога оца који је саградио многе храмове по свој српској земљи али и даље, као у Светој земљи. Велика улога његова јесте у значају да је само његова круна, од свих српских

владара, остала. Она се налази у Црној Гори у манастиру Цетиње. Када је Карловачки митрополит Мојсије усталичио Светога Петра Првога Петровића поконио му ту круну, и самим тиме као истински чувар Божји су били чувари светога православља нашега и Светосавља и тако је и данас. Нека Господ Бог буде милостив свима нама, нека Свети Стефан Дечански, великомученик и краљ српски, буде уз нас и нашега друштва и свакога човјека који га призива у помоћ. Да у здрављу и Божјем благослову славите на многаја љета ову своју славу и са више

чланова, бољих успјеха и напретка у свакоме кораку овога земног свијета. Нека вас све Господ благослови и подари свој небески благослов. Амин”.

Крстан Шућур је након бесједи свештеника Бранислава Тодорића поздравио присутне ријечима: Поздрављам Матјажа Раковца, градоначелника Крања, делегацију из СКПД „Свети Сава” Крањ са Милошем Милићем на челу, представника Удружења гуслара Словеније из Кочевја Милију Медојевића, Митра Вујиновића, предсједника КД „Брдо” Крањ, Милана Стојановића и Недјељка Видића, пријатеље из КПСХД „Вук Караџић” из Радовљице, Душана Јовановића, секретара ССДС и великог пријатеља нашег друштва. Ту је из Меркатора Вељко Татић, затим Љубиша Гојковић и Зоран зец. Поздрављам и све оне који су претходних година помагали друштво Душан Грубић, Пеђа, Милан Јаковљевић. Није само данас наша слава, она је на првом мјесту, данас је шеснаест година од кад је наше друштво, на овај дан смо га основали. И данас, ових дана, све наше секције, и драмска и литерарна и фолклорна су доказ да се нешто догађало у ових шеснаест година. Ове године су толико биле богате нашим радом. Фолклорна група је прошле године гостовала у Албанији, ове године у почетку марта у Будимпешти, октобра у Венецији. Посебно мјесто у подршци нашег друштва заузима наша општина Крањ, која подржава и наше програме и пројекте. Велико хвала општини Крањ и градоначелнику. Ова наша

слава везана је и са традицијом да она има своје кумове, претходних година смо имали кумове који нису чланови друштва, а прошле године смо имали кума и куму из наших редова. Ове године имамо такође кумове из нашег друштва, из породице Шобот, Дрена и Остоја. Кад сви чланови не би били ангажовани не би се ти резултати могли остваривати, тако да је то врло важно”.

Послије говора и здравице куми и куму поклонили су цвијеће и извезену торбицу са мотивима Змијања, како је навео Змијањски вез.

Услиједиле су здравице и честитке гостију. Прво је лијепим ријечима славу честитао Матјаж Раковец, градоначелник Крања, затим Милош Милић у име СКПД „Свети Сава” Крањ, Митар Вујиновић у име КД „Брдо” Крањ и Милан Стојановић у име КПСХД „Вук Караџић” Радовљица. Касније се слављеницима и гостима придружио и Златомир Бодирожа, предсједник Савеза српских друштва Словеније, који је пригодном бесједом честитао славу друштва.

Неизоставна је била и славска торта коју су пробали сви гости.

Славље је настављено у добром расположењу, онако како и доликује, са богатом трпезом коју су припремили домаћини, а посебно треба истаћи домаћице које су се својски трудиле да све буде онако како је најбоље. Наравно, као и на свакој слави, запјевало се да свечаност буде потпуна у нади, вјери и љубави да ће друштво још дуго година славити свог заштитника Стефана Уроша III Дечанског.

Текст и фото: Душан Јовановић

Мратиндан

Крсна слава српског друштва у Велењу

Дани од Ђурђица до светог Мрате тј. од 16. до 24. новембра у народном календару старих Срба називају се Мратинци односно вучји дани, јер је свети Мрата заштитник вукова. Када је ова крсна слава у питању народно вјеровање сеже у далеку прошлост и митологију старих Срба, па овај празник везује за вука као опасног али и моћног противника, а некад и заштитника.

Српско друштво „Др Младен Стојановић“ из Велења прославило 24. новембра 2023. своју крсну славу Мратиндан. Слава је прослављена у кругу чланова друштва у просторијама друштва „Српски дом“. Као што многи не знају, а ми знамо колико је слава важна у српском народу, зато је своје мјесто и нашла на UNESCO-вој листи нематеријалне културне баштине. Опширније о томе можете прочитати на прилогу о Српској слави на УНЕСЦО листи. Славски обред обављен је уз славску свијећу, кољиво, славски колач, црвено вино, тамјан и остале симболе славе. Овогодишњи обред дизања славе се одвијао уз присуство свештеника Горана Шљивића из Српске православне црквене општине Цеље.

Обред ломљена славског колача, по нашим обичајима, су обавили Зоран Јауз и Његош Јауз уз присутне остале чланове друштва,

вјерне пратиоце и пријатеље. Послије завршеног обреда Зоран Јауз захвалио се свим члановима који су се одазвали и улепшали тај, нама значајан, ведар и срећан дан.

Након тога је уследио славски ручак и дружење уз традиционално српско пјевање и примјерно обиљежавање крсног имена

св. Мрата. Ту су били присутни и наши чланови који су Словенци и први пут су били присутни на слави. Испраћај чланова од стране протекао је уз захвалност да се догодине опет окупимо.

Предања о Светом Мрати и Вучјим данима За Мратиндан и Мратинце се вежу бројни народни обичаји и легенде, а као занимљивост издвајамо неке чињенице.

Према предању, Свети Мрата у ове дане гледа како ко ради, затим држи вијећање са вуковима и одређује им на кога да „навале“. Домаћину који у ове дане највише гријеши, не иде у цркву и не поштује Светог Мрату, вели народ, у кућу и торове ће на зиму ући хроми вука, звани кривељан, који је најопаснији и кога нико не може да спречи у његовој намјери.

Народна вјеровања шта треба радити, а шта не у вријеме Вучјих дана

У вријеме „мратинаца“ ништа се не даје из куће, не преде се вуна и ништа се не пере. Кројачи и обућари одмарају, а жене не раде ручне радове.

Код старијих људи постоји вјеровање да, уколико Мратинци падну у магловите дане, зима ће бити магловита и променљива. У случају ведрих дана, зима ће бити мразовита и љута.

У народу се и данас чује – свети Мрата, снијег на врата, којом се означава почетак хладног и сњежног периода године.

У име друштва захваљујемо се нашим члановима, мајкама и женама наших чланова што су се потрудили око припреме хране и организације, а посебно Милисенку Малбашићу, што нам је изашао у сусрет и испекао прасе и тиме обогатио славску гозбу.

Јово Јауз

Петар Пепо Бандић

У дворани Градске општине Љубљана изведена монодрама „Петар Пепо Бандић“

У оквиру пројеката Културно умјетничког друштва „Младост“ из Љубљане приказана је 26. новембра 2023. монодрама на текст Бранка Ђопића „Петар Пепо Бандић“ у извођењу Душана Јовановића. Душан Јовановић је, поред тога што је глумио Петра Пепу Бандића, уједно и адаптирао текст, урадио режију, сценографију и костимографију.

Прије почетка представе присутнима се обратио и поздравио Бојан Антонић, предсједник КУД „Младост“, који је у неколико реченица представио Душана Јовановића и његов досадашњи рад на подручју културе и информисања у српским друштвима и Савезу српских друштава Словеније.

Ова представа изведена је пред око осамдесетак присутних, који су са великом пажњом пратили монодраму, повремено награђивали аплаузом у току извођења а на крају дуготрајним аплаузом наградили извођача, чиме су потврдили да су били веома задовољни, како извођењем, исто тако и самом представом, односно њеним садржајем.

Монодрама „Петар Пепо Бандић“ коју је написао Бранко Ђопић говори о времену непосредно послје Другог свјетског рата и доласка колонизатора из Босанске Крајине, Лике, Далмације, Херцеговине... у Војводину, па и у Београд гдје се нашао и Ђопићев јунак Петра Пепо Бандић. Као учесник рата и борац стекао је заслуге и добио радно мјесто и стан, али његов

положај тражи веће образовање и он тај свој задатак здушно спроводи у дјело. У његовој мисли и жељи да се образује има чедности, непокварености, Пепо Бандић жели да надокнади изгубљено и да успије у друштву, поред општег образовања, похађања вечерње гимназије, он жели да се и културно уздиже и да стане раме уз раме са осталим чиновницима али и школованим људима, па зато неће бити чудно ако Пепо Бандић у свом образовању догура и до доктора наука.

Петар Пепо Бандић је непосредан, једноставан, у дубини душе поштен, он се налази у разним ситуацијама али те ситуације рјешава на веома прост начин, и за сваки проблем нађе рјешење, користећи ону праву, чисту народну памет. Пепо Бандић није комичан лик, али комика произлази из самог текста, односно Пепиног причања, које је без икаквих компликација и разумљиво свакоме.

На крају представе Бојан Антонић се захвалио Душану Јовановићу, као и присутнима на посјети и подршци, како овој представи, тако и другим активностима друштва.

Дружење је настављено уз пријатан разговор, са жељом да се настави са оваквим догађајима, јер за то постоје могућности које треба на најбољи начин искористити, а показало се да је публика жељна оваквих догађаја.

Извођење монодраме омогућили су Јавни фонд Републике Словеније за културне дјелатности и Градска општина Љубљана.

КУД „Младост“ Љубљана

Концерт традиционалних народних пјесама

Културно уметничко друштво „Младост“ из Љубљане приредило вече традиционалне народне пјесме

Овај догађај под називом „Концерт традиционалних народних пјесама“ одржан је 16. децембра 2023. у дворани Задружног дома Добруње у Љубљани, пред великим бројем посетилаца, који су са великим интересовањем и пажњом пратили наступе свих учесника у програму. Посебност самог програма је у томе што је публика могла да чује пјесме са разних подручја на којима су живјели и на којима живе Срби, а такође је посебност што су у програму заступљене различите старости учесника, од оних најмлађих, који тек савлађују и уче српске народне пјесме, до оних старијих који већ деценијама од заборавља чувају лијепу народну пјесму.

На само почетку чланови Мушке пјевачке групе КУД „Младост“ Љубљана отпјевали су пјесму „Пећка кандила“, а Женска пјевачка група из истог друштва отпјевала је пјесму „Море изгрејала нане“ а затим је на сцену ступила Снежана Максимовић, која је припремила и водила овај програм. Учесницима и публици обратила се следећим ријечима:

„Поштовани посетиоци, драги гости, љубитељи традиционалне песме, добро вече и добродошли на први концерт српског традиционалног певања у организацији КУД „Младост“ из Љубљане. Пре непуна три месеца основали смо нашу певачку секцију и морам признати као њихов руководицац

да је била потребна велика храброст да се у тако кратком периоду рада ипак одржи концерт. Хвала вам што сте вечерас са нама да подржите наш рад и самим тим улијете нам снагу да истрајемо у очувању онога што нам је наш народ оставио.

Култура, уметност, обичаји, лепота и мудрости живота обликују традицију једног народа. Увек изнова потребно је откривати, упознавати и чувати вредности, које истичу лепоту духа нашег народа. Једна од тих вредности, потекла дубоко на извору српског живља је и традиционална песма. Песме су настајале тако што би зачеле у некој души а касније настављале свој живот путујући од грла до грла, од срца до срца. Певало се у свим приликама, нарочито при раду, певали су у рату и у миру. Певали су и кад им није било до песме. Певачи су се рађали, певали и умирали, али је песма увек живела. Захваљујући неприступачности и забачености села у којима је живео и радио прост народ, неке песме су се до данас очувале нетакнуте и непромењене. Сеоски певачи дубоко у себи доживљавали су речи и стихове песама, јер је управо то био део њихове свакидашњице, њихово детињство, њихов живот.

А како би се са таквим песмама и емоцијама поистоветио певач рођен у граду и покушао да пренесе универзалну поруку сеоског живота на градску сцену

Снежана Максимовић

потрудићемо се да вам представимо ми, чланови културних друштва: Српско друштво „Др Младен Стојановић“ Велење, Културно друштво „Брдо“ Крањ, Српско културно хуманитарно друштво „Десанка Максимовић“ Цеље, Културно просветно спортско и хуманитарно друштво „Вук Караџић“ Радовљица и Културно уметничко друштво „Младост“ Љубљана.

Хвала Јавном фонду Републике Словеније за културне делатности за финансијску подршку у реализацији овог догађаја. Све скупа вас срдачно поздрављам и желим да и ваша срца буду распевана као што су и наша вечерас“.

Након уводног поздрава и бесједе о српској традиционалној народној пјесми почео је први блок програма, а на сцену су изишли први извођачи, а то су били: КПСХД „Вук Караџић“ Радовљица – Женска пјевачка група (Ко ти косе помрсио Јело); КД „Брдо“ Крањ – Мушка пјевачка група (Крајишка пјесма); СКХД „Десанка Максимовић“ Цеље – Мушка пјевачка група (Ојкача); КД „Брдо“ Крањ – Женска пјевачка група (Чије је оно девојче); СД „Др Младен Стојановић“ Велење – Мушка пјевачка група (Чај горо лане моје); КУД „Младост“ Љубљана – Женска пјевачка група (Дрино водо); СКХД „Десанка Максимовић“ Цеље – Мушка пјевачка група

Публика

(Ојкача); КПСХД „Вук Караџић” Радовљица – Женска пјевачка група (Које ли је ово доба ноћи); КУД „Младост” Љубљана – Мушка пјевачка група (Мала моја испод Миљеваца); СД „Др Младен Стојановић” Велење – Мушка пјевачка група (Колика је гора божурова); КД „Брдо” Крањ – Женска пјевачка група (Горанине ћафанине)

Други блок је такође почео уводом у којем се говорило о пјесми и обичајима који не могу без пјесме, а Снежана Максимовић је то дочарала ријечима:

„На некадашњем селу скоро да није било човека да не пева. Једино неговање традиције одржава и успева да очува изворну везу човека и човека.

Традиционалну музику не доживљавамо као музику која сама себи за циљ има да преживи и надживи касније настале музичке правце. Музика о којој говоримо дубоко је укоренења у наше животе, наше наслеђе. Музички мотиви са којим се срећемо описују природу, љубав, породичне

односе, љубав према родном месту, тренутке радости и тренутке туге. Честе теме су ропство, јунаштво, забрањена љубав, плач мајке, сестре или љубе за сином, братом, драганом, који је у ропству или је погинуо у боју. Постоје и обичајне и обредне песме које певају о жетви, моби, прелу.

Традиционална песма у свом изворном облику најспонтаније осликава лице једног народа, најбрже нам пренесе дух прошлих времена и оних који су живели у њима. Та музика дакле није наметнута, већ ту створена, рођена из душе народа. Дубоко морамо бити захвални томе што усмена традиција није изумрла и песма као предање у неким крајевима живи и данас.

У другом блоку отпјеване су сљедеће пјесме: Снежана Максимовић – песма (Фала богу, фала јединоме); СКХД „Десанка Максимовић” Цеље – Мушка пјевачка група (Ојкача); КД „Брдо” Крањ – Мушка пјевачка група (Крајишка пјесма); КУД „Младост” Љубљана – Женска пјевачка група (Ајмо моје сеје поиграти); СД „Др Младен Стојановић”

Злашмир Богдирожа

Велење – Мушка пјевачка група (Буковицо); КПСХД „Вук Караџић” Радовљица – Женска пјевачка група (Ој, јабуко зеленико; Све су цуре обуле кундуре); КУД „Младост” Љубљана – Мушка пјевачка група (Уморан сам моја мила мати); СКХД „Десанка Максимовић” Цеље – Мушка пјевачка група (Ојкача); КД „Брдо” Крањ – Женска пјевачка група (Северинке); КД „Брдо” Крањ – Мушка пјевачка група (Крајишка пјесма); СД „Др Младен Стојановић” Велење – Мушка пјевачка група (Од мора ето сватова); КПСХД „Вук Караџић” Радовљица – Женска пјевачка група (Мајка мару преко воде звала); КУД „Младост” Љубљана – Мушка пјевачка група (Удаде се јагодо); КУД „Младост” Љубљана и КПСХД „Вук Караџић” Радовљица – Женска пјевачка група (Језеро, вода је).

И тако се приближио крај ове лијепе вечери, а Снежана Максимовић је позвала на бину Бојана Антонића, председника Културно умјетничког друштва „Младост” Љубљана, који је у свом говору поздравно

КУД „Младост” Љубљана и КПСХД „Вук Караџић” Радовљица

Заједничка фототографија учесника у програму

све присутне, захвалио се учесницима у програму а затим подијелио и захвалнице за учешће на Концерту традиционалних народних пјесама.

Снежана Максимовић је позвала Златомира Бодирожу, председника Савеза Српских друштава Словеније да се обрати учесницима и публици.

Златомир Бодирожа је обраћајући се присутнима, публици и извођачима, рекао: „Господо, браћо и сестре, заиста ми је изузетна част и задовољство што могу све заједно да вас поздравим у оволиком броју, у име Савеза српских друштава Словеније и у своје лично име и да се захвалим прије свега овим дивним учесницима у програму,

КПСХД „Вук Караџић” Радовљаница

КУД „Младоси” Љубљана

КУД „Младоси” Љубљана

СКХД „Десанка Максимовић” Цеље

а и вама који сте дошли да подржите њихов труд. Ја не бих заиста пуно да говорим, јер ви нисте дошли да слушате мене. Морам да захвалим нашој дивној водитељки Снежани, која је све казала када је пјесма у питању, а нека ми буде дозвољено рећи једну стару мисао и изреку нашег родоначелника српске државе Стефана Немање и потоњег Светог Симеона, који каже своме сину Светом Сави, да ће увијек неко познати народ по његовој пјесми, ако се нађеш негдје и послушаш како пјевају, знаћеш ко су и одакле су. И вечерашње вече било је изузетно по пјесмама из многих крајева гдје живи наш народ, али оно што посебно радује мене а вјерујем и вас многе, јесте да су вечерас у програму учествовали како ови старији, тако и ови зрелији омладинци, а и ови најмлађи. То је засигурно гаранција да ће наша пјесма да живи, да ће наше богато културно наслеђе бити преношено из рода у род. Јер, како бисмо ми све то знали данас да није било тог предања из рода у род, кад некада није било ових могућности као данас, и не би било нама на част ако би ми ту традицију прекинули, а свакако ово вечерашње вече је гаранција да то неће да се деси по различитости вечерашњих учесника. Ја се захваљујем овима старијима што су толико времена се трудили, били упорни. Посебно се захваљујем младима што све те наше традиционалне вриједности које нас чине посебним народом, који има богату и изузетну традицију и културу, на чему нам завиде, а ништа зато, нека нам завиде, а ми ћемо да наставимо својим путем. Истински, одређење Савеза српских друштава Словеније иде у том правцу. Зато и постоји, да његује нашу богату културну баштину, да организује преко друштава оваква и слична дешавања и вечери, гдје ће сваког пута бити више расположења и труда, да ћемо ми у нашем поносу и културном наслеђу, на томе нам завиде неки велики народи, зато што они то немају, а ми се не стидимо и наставићемо тим путем. Да вас не замарам, хвала вам свима на посјети, хвала домаћинима и живи били“.

На самом крају ове лијепе вечери Снежана Максимовић је закључила програм следећом здравицом:

„Наша стара села, некада пуна живота, дечијег смеха и плача сада умиру полако. Све је мање товара у пољима, све је мање тежака који мотиком своју земљу обрађују. Нема више седења на гувну, где се жито и пшеница вршила, где су се наши прадедови играли, и где су наше баке коло заводиле. Петролејка је замењена неонком, али сада сигурно слабије видимо. Старе пећи замењене су централним грејањем, али оне никад неће онако лепо грејати и причати приче током дугих зимских ноћи.

Све то остаје нам само у дивном сећању и обавезни смо да као наши преци које живот није мазео будемо усправни као камени стубови и чувамо наш језик, наше писмо и културно наслеђе нашег народа. Сви заједно улазимо надамо се у здраву и срећну 2024. годину па како лепше завршити концерт него лепим здравицом.

Здрави и весели били, своју веру сачували, традицију наставили, непријатеље победили. Своје снове следили, никога намерно не увредили! Деца Вам се рађала, срећа Вам се умножавала, нека свака туга и невоља остане иза вас, нека Вам традиција и вера буду спас, нека све ружно остане иза нас! Нека Вам земља нашег народа светиња остане, нека свако од Вас бољи постане, нека Вам се у души само доброта удоми, нека Вас никаква туга и невоља не сломи. Нека Вам деца буду здрава, нека Вам осећања буду права, нека Вам у дому царује радост, нека у Вама вечно остане младост. Нека Вам ништа не сломи дух, нека Вас само лепа дани прате, нека се стари српски обичаји врате. Будите здрави, весели и чили, као преци наши што су били и хероји велики што чуваше образ и част, не падните никад ни

СД „Др Младен Стојановић“ Велење

КД „Брдо“ Крањ

КД „Брдо“ Крањ

у чију власт. Нека Вас сачува Бог од сваког искушења, останите пример доброте и поштења! Живели!”

Дружење је настављено уз закуску и добро расположење.

Овај пројекат финансијски је подржан од стране Јавног фонда Републике Словеније за културне дјелатности (JSKD).

Текст и фото: Душан Јовановић

Литерарно певачки мозаик

Српско културно друштво „Сава“ Храстник организовало приредбу под називом „Литерарно певачки мозаик“

Овај догађај био је 17. децембра 2023. у Културно рекреационом центру у Храстнику, на којем су се окупила деца, родитељи и други чланови и пријатељи друштва.

„Поштовани посетиоци, поштовани Оче Веселине, драги чланови друштва, драги родитељи, драга децо. Прича о нашој традицији, нашој историји и нашим коренима јако је битна за нашу децу. Дрво које има јак корен одолева сваком ветру па тако и наша деца. Када науче одакле су њихови корени, ко су им преци и како су живели онда и дете постаје много сигурније у себе, поштује друге културе и народе, поштује њихову традицију и обичаје. А све то је јако битно за срећан и успешан живот једног човека.

Зима је најхладније годишње доба, али одише топлином породичних обичаја, празника и дечијих осмеха. Децембар, последњи месец у години је месец пун еуфорије, дружења, изненађења као и припрема за предстојећа славља. Не можемо изоставити један од најпознатијих зимских датума, чувени 19. децембар - Светог Николу. По броју кућа које славе његов лик и дела, сигурно је највише слављен светац. Свети Никола

није познат само по својим великодушним делима и по томе што је био заштитник морепловаца, деце и породице, већ и по легендама које откривају неке од обичаја за које можда и нисте знали.

Сваке године деца широм света нестрпљиво чекају долазак Деда Мраза. Весели,

доброћудни дедица са брадом у црвеном оделу појављује се у различитим културама. Родитељи причају приче о човеку са густом, белом брадом, црвеним капутом и полираним чизмицама који путује светом са ирвасима носећи изненађења за сву децу која су била добра током целе године. Деца му се радују због поклона које доноси за најважније празнике као што су Бадњак, Божић, дан Светог Николе или Нова година. Већина деце зна причу у којој Деда Мраз креће са северног пола и путује да дарује децу. Али, да ли је баш тако?!

Посебно нас радује, јер ће нам више о истинским обичајима код Срба данас беседити свештеник Веселин Ристић.“ – тако је у уводној беседи рекла Снежана Максимовић.

Јереј Веселин Ристић, парох цељски, је говорио о славским обичајима, разговарао са децом о томе, а деца су рецитовала песмице везане за Светог Николу и певали песмице са фолклора „Зелени се јагодо“, „Овако се руке мију“, „Пошла Дуња жито жети“ и на крају песму „Ми смо деца неба“.

Мајке су припремиле посну трпезу и водитељка програма Снежана Максимовић је нагласила да је јако важно да сам децом причају о нашој историји, да деца много читају, поготово на српском језику. На крају приредбе свештеник Веселин Ристић поделио је деци пакетиће. Овај пројекта финансијски је подржао Јавни фонд Републике Словеније за културне делатности (JSKD).

Снежана Максимовић

Хајд' поведи весело

Шест година радости и традиције на Фестивалу српских фолклорних друштава у штајерској регији

У срцу Марибора, 9. децембра 2023. године, одржан је шести по реду Фестивал фолклорних група штајерске регије, познат под називом „Хајд' поведи весело”. Ова културна манифестација окупила је људе из различитих делова штајерске регије, доносећи дух традиције, заједништва и радости.

Девет српских фолклорних друштава из шире околине представило се публици својим изванредним уметничким изразом. Ови ентузијастични извођачи чувари су традиције и наслеђа свог народа, а њихов труд оживљава кроз богат репертоар песама, плесова и ношњи. Учесници на Фестивалу, дали су посебан допринос очувању српске културе у овом делу Словеније.

Међу звездама вечери били су:

1. Српско културно друштво „Марибор” из Марибора,
2. КУД „Бројаница”, Грац,
3. КУД „Коло среће” Грац,

4. Српско културно друштво „Сава” Храстник,
5. Српско друштво „Др Младен Стојановић” Велење,
6. Српска православна заједница Корошке,
7. Културно друштво „Брдо” Крањ,
8. СКХД „Десанка Максимовић” Цеље.

Свака од ових група представила се својим карактеристичним фолклорним елементима, преносећи публици снажан доживљај српске традиције. Њихови плесови, мелодије и шарене ношње били су прави визуелни и аудитивни спектакл, одушевљавајући присутне.

Након фолклорних перформанса, Фестивал је настављен у ритму весеља уз живу музику. Горан Перковић и Ивана Перић, врхунски извођачи народне музике, подигли су атмосферу до усијања. Посетиоци су уживали у аутентичном звуку и песмама које су додатно обогатиле вече.

Осим уметничког израза, овај Фестивал имао је и хуманитарну ноту. Хуманитарна организација „Срби за Србе” била је део догађаја, активно прикупљајући донације за божићну акцију. Ова иницијатива наглашава важност солидарности и помоћи онима којима је то најпотребније, доприносећи духу заједништва који је преплављивао ову манифестацију.

Организатори су изразили задовољство успехом овогодишњег фестивала, истичући да је ова традиција постала незаобилазна у културном календару штајерске регије. „Хајд' поведи весело” с поносом наставља свој пут, окупљајући људе кроз љубав према традицији, уметности и хуманости. Очекује се да ће ова традиција живети и расти и у годинама које долазе, градећи мостове између заједница и чувајући пламен српске културе у срцу Словеније.

Срећко Марковић

Jelena Prodanović

Kros oko Bledskog jezera, povodom 169 godina od rođenja Mihajla Pupina

Trčeci oko Bledskog jezera, imala sam dosta vremena da razmišljam o svom domino efektu, odnosno putu od Novog Sada do Ljubljane, preko Mileve Marić do Mihajla Pupina

Nakon završenih osnovnih studija u Novom Sadu, otišla sam na master studije na Elektrotehnički fakultet u Ljubljani 2019. godine. Kako je pandemija korona virusa počela 2020. godine, pojačala je u meni osećaj samooće i nostalgije ka mom rodnom Novom Sadu. Osećala sam se usamljeno, pomalo izgubljeno i veoma udaljeno od svih stvari i ljudi koji mi znače. Krenula sam tada da razmišljam o životima znamenitih Srba koji su, davno pre mene, doneli sličnu odluku da odu u tuđinu, u nepoznato.

Otišla sam do Centralne tehničke biblioteke po knjigu o Milevi Marić Ajnštajn, mojoj sugrađanki. Autor knjige je Đorđe Krstić, Novosađanin koji se odlučio da dođe u Ljubljani 1954. godine, na studije tehničke fizike. Od ranih dana se zanimao za život i delo Mileve Marić, pa je razgovarao sa ljudima u Novom Sadu koji su je poznavali, sakupljao dokumente, fotografije, pisma, intervjuisao njenog starijeg sina Hansa Alberta...

Ljubav prema fizici i matematici, odrađanje u Novom Sadu i studiranje u inostranstvu na fakultetu gde su žene manjina, čine da lakše razumem Milevin život kao i da dobijem inspiraciju i motivaciju od jednog takvog velikana.

Mileva je studirala na drugom jeziku te mi je bilo izazovno, ujedno i zanimljivo iskustvo, da čitam o njoj na slovenačkom jeziku.

Zanimljiv splet okolnosti desio se već dok sam čitala početne stranice knjige, gde sam naišla na fusnotu sa informacijom da je Mihajlo Pupin rođen u Idvoru, na samo 20 km istočno od Milevinog rodnog Titela. U želji da dobijem što bolji osećaj kako su se stvari hronološki odvijale, informacija kada je rođen Mihajlo Pupin pomogla mi je da vidim jesu li njih dvoje bili savremenici. Videla sam da je Mileva bila 21 godinu mlađa od Pupina. Pisalo je i da je Pupin rođen devetog oktobra 1854. godine što me veoma iznenadilo, jer je sutradan bio deveti oktobar 2021. godine. To je ujedno bila i 100 godišnjica, otkako je postao počasni građanin Bleda.

To saznanje me je navelo da zatvorim sve knjige i otvorene stranice na kompjuteru i da rezervišem autobusku kartu za Bled. Sutradan ujutru sam otišla do Pupinovog spomenika na Bledu, gde sam ostavila buket poljskog cveća, koje sam usput nabrala, kao simbol poštovanja još jednog našeg velikana.

Imala sam želju da istražim postoji li neko srpsko društvo u Ljubljani, kako bismo u budućnosti obeležavali različite događaje u čast ljudi koji su ostavili neizbrisiv trag u našoj istoriji. Preko Fejzbuka sam našla Srpski kulturni centar „Mihajlo Pupin” iz Ljubljane koji ima i biblioteku sa oko 17 000 knjiga. Odgovor koji sam dobila od njih i dalje pamtim, jer su mi te reči inspiracija u tmurnim danima. „Kada ljudi nešto žele, onda traže put, kada nešto neće onda nađu izgovor. Pozovite nas i pokušaćemo naći put. Ideja je odlična.”

Ideja je krunisana Mini krosom na Bledu, dve godine zaredom, te bih se zahvalila svim prijateljima i poznanicima, a posebno deci i njihovim divnim učiteljicama, koje su zaslužne za kvalitetan program na samim događajima 2022. i 2023. godine posvećene obeležavanju Pupinovog 168-og, i 169-og rođendana. Zahvalna sam i Đorđu Krstiću i Milevi Marić Ajnštajn jer su i oni pomogli da se ne osećam usamljeno, povezavši me sa našim ljudima u inostranstvu.

Kros na Bledu započeo je kulturnim programom koji su vodila deca, recitujući pesme, glumeći u mini predstavama i čitajući delove Pupinove knjige „Sa pašnjaka do naučenjaka”. Posebno mi je u sećanju ostala pesma o Pupinu koju je napisao učenik sedmog razreda.

Nakon svih tih lepих reči koje su deca izgovorila, ove 2023. godine, počela je trka oko Bledskog jezera, duga oko 6 km. Dok su jedni uživali u miru i šetnji, takmičarski nastrojени učesnici (deca, a i odrasli), trčali su oko jezera. Najbrži su osvojili medalje dok su oni malo manje brzi kući poneli zahvalnice.

Krstićeva knjiga, ne samo da me je naučila o Milevi i vremenu u kom je ona živela, učinila je da se ne osećam usamljeno i da stvaram i delim lepe trenutke sa divnom decom i odraslima.

Nadam se da se dogodine vidimo, u još većem broju, kako bismo proslavili 170 godina od Pupinovog rođenja i pokrenuli nove ideje koje će, verujem, dovesti do još zanimljivih događaja i novih poznanstava.

Митровдански шаховски турнир 2023

Шта је шах? Некоме само игра, хоби, а некоме можда и више од тога. Неки кажу, да је шах „свет у малом“ и представља живот без лажи (Љубомир Љубојевић – српски шаховски велемајстор). Невезано на то, шта и колико коме значи шах, сви играчи имају исти циљ – препустити се и уживати у игри.

Тако смо уживали и сви, који смо се у суботу, 9. децембра 2023. поново окупили на традиционалном „Митровданском шаховском турниру“ у организацији Културно просвјетно спортског и хуманитарног друштва „Вук Караџић“ Радовљица.

Као и прошле године и овога пута окупили смо се шахисти из различитих шаховских друштва а исто тако и љубитељски шахисти и заједно провели једно прелијепо доподне. На турниру су учествовала двадесет и два играча, одиграли смо девет партија.

Као и увијек играчи, који су се пласирали на прва три мјеста, примили су пехаре и практичне награде друштва. Прво мјесто заузео је Алим Хасанагић, друго Фахрудин Кључанин, а на треће мјесто пласирао се Марко Пазлар – сви су чланови Шаховског друштва Јесенице.

После завршеног такмичарског дијела наставили смо наше дружење уз мало мезе и пића. Провели смо један лијепо дан и надамо се, да се поново видимо слједеће године.

И ако се за крај вратимо на наше питање. Анатолиј Карпов каже, да је „шах спорт и умјетност и наука“ – а какво је ваше мишљење о шаху?
Снежана Радић

Језичке недоумице

Како се пише, како се каже - 15. део

Авион или авијон

Пише се **авион**.

Од латинског *avis* (птица) и француског *avion*. Ј се не пише између и и о осим када је део основе: камион, стадион, радионица, носιοци, милион, пион, шампион, лампион, пионир, фиока, Силвио, Марио, Виолета.

Бангкочки или банкошки

Каже се бангкочки, не банкошки ни бангкошки.

Веб сајт или веб-сајт

Пише се **веб-сајт**.

Веб-сајт је полусложеница и пише се са цртицом: **веб-дизајн, веб-администратор, веб-страница**. Мења се само други део: **веб-сајт, веб-сајта, веб-сајту, веб-сајт-веб-сајте, веб-сајтом, веб-сајту** у једнини и **веб-сајтови, веб-сајтова, веб-сајтови** ма у множини.

Гладнети или гладнити

Правилно је и једно и друго.

Гладнети значи постајати гладан. Гладнити значи чинити гладним, мучити глађу.

Даривалац или даровалац

Правилно је и једно и друго. Вокатив гла-са дариваоче.

Екстрапрофит или екстра профит

Пише се и једно и друго. Спојено се пише: **екстрадобит, екстраходак, екстразарада, екстраквалитет, екстракласа, екстраверзија, екстравагантан**. Одвојено се пише кад **екстра** добије значење придева *посебан, нарочити, изванредан* и посебан нагласак: нудимо вам **екстра услове**, ово је за вас **екстра зарада**, постигли су **екстра квалитет**.

Задајући или задавајући

Пише се **задајући**. Глаголски прилог садашњи од глагола задавати гласи задајући.

Из почетка или испочетка

Пише се и једно и друго.

Испочетка (из+п даје исп једначењем по звучности) је прилог који значи *испрва*: испочетка је било тешко.

Одвојено **из почетка** код посебног истичања: кренућемо из почетка (од почетка).

Један километар или један километра

Пише се **један километар**.

Уз број један и бројеве са један на крају сложених бројева употребљава се једнина. **Двадесет један километар, тридесет један километар, четрдесет један километар, педесет један километар ...**

Караконцула или кара концула

Пише се **караконцула**.

Турски префикс **кара** који значи црни пише се спојено као први део сложеница: **карабатак, карађоз, каракул** (црна овца), **караман** (црни пас), **караманка** (крушка), **Карађорђе, Каравлашка** али **Кара Мустафа** (турско име) и **Кара Дениз** (Црно море) растављено.

Лиги или лизи

Пише се **лиги**.

Код неких страних речи у дати-ву и локативу једнине именица на **ка, га и ха** није извршена сибиларизација, промена задњонепчаних **к,г,х** испред **и**, у зубне **ц,з,с**: **лига-лиге-лиги-лигу-лиго-лигом-лиги**. Такве су још: **аги, алги, доги, дроги, јоги, колеги, синагоги, сфинги, фоки, шминки, психи**.

Макароне или макарони

Пише се и једно и друго.

Од италијанског *маџарони*, врста сувог теста у облику дугих шупљих цевчица, именице макарони (мушки род) и макароне (женски род) имају само множину.

На руку или наруку

Пише се и једно и друго.

Наруку је прилог који значи у *џрило*: Све му је ишло наруку. Предлог **на** и именица **рука** у акузативу једнине чине предлошко-падежну конструкцију и пишу се одвојено: ставити нешто **на руку**, бити **на своју руку**.

Образци или обрасци

Пише се **обрасци**.

У номинативу/акузативу једнине и генитиву множине иза з налази се непостојано а па не долази до једначења по звучности: **образац** и **образаца**. У свим осталим падежима и једнине и множине то а се губи а з се испред ц једначи по звучности и прелази у свој безвучни пар с: **обрасца, обрасцу, обрасцем, обрасци, обрасцима, обрасце**.

Пауци или паукови

Пише се и једно и друго.

Номинатив множине именица мушког рода прве врсте јавља се са проширењем (**ов/ев**) или без проширења испред граматичког наставка **и**. Неке именице имају само један облик а многе имају дублетне облике: **вуци и вукови, звуци и звукови, зраци и зракови, краци и кракови, лишаји и лишајеви**.

Рајфершлус или рајсфершлус

Пише се **рајсфершлус**.

Од немачког *Reisverschluss* што значи патент затварач.

Сапфо или Сапфа

Пише се и једно и друго.

Грчка женска имена на **о** могу се употребљавати без прераде: **Ехо, Клио, Ерато, Сапфо** (или **Сафо**), или се уобличи наставка **а**: **Еха, Клија, Ерата, Сапфа**.

Тоалет папир или тоалет-папир

Пише се **тоалет-папир**.

Са цртицом се пише: **тоалет-папир, паус-папир, цигарет-папир, карбон-папир, рото-папир, тер-папир, пергамент-папир**, а спојено **флиспапир**.

Индиго папир се пише као две одвојене речи од којих је прва непроменљива.

У ниједној или ни у једној

Пише се **ни у једној**.

Предлог у раздваја два дела сложене заменице.

Финалисткиња или финалскиња

Пише се **финалисткиња**.

Код именица страног порекла са наставком киња не долази до губљења сугласника.

Хвалење или хваљење

Пише се **хваљење**.

Глаголске именице од глагола шесте врсте завршавају се на љење: **хвалити-хваљен-хваљење**.

Цело време или све време

Пише се и једно и друго.

У Правопису пише боље је **све време**.

Чаршаф или чаршав

Пише се и једно и друго.

У Правопису **чаршав** не чаршаф, а у Правописном речнику **чаршав** и изворно **чаршаф**.

Шаренолик или шаролик

Пише се **шаролик**.

Придев шаролик значи *шарен, разнолик*: шаролик филмски програм.

Шесто или шестсто

Пише се и једно и друго.

Шесто је редни број **6**. у средњем роду а **шестсто** је основни број **600**: свако шесто дете (по реду) добиће по хиљаду и шестсто (600) динара. **Шестсто**ти (600.), **шестсто хиљада** (600 000), **шестсто милиона** (600 000 000), **шестсто милијарди**.

Branko Baćović

NE ODLAZI

Godine su prolazile
kao jedan dan
više ništa nije bilo bitno
osim da se dam

vremenu što prolazi
sa svime što mi donosi
srećom, tugom, mirisom

Gledam a ona odlazi
sve me boli i bol ne prolazi
živim život prepun molitvi
da dignem glavu u novi dan

Misli su kao okovi
vreme ne znam šta novo donosi
sreću, tugu ili ništavilo
sve mi stoji u grudima

Hej, hej ne odlazi
ko će s tobom da se smeje
ko će ruke da ti greje
ko li zna tvoj svemir gde je

Hej, hej ne odlazi
ko će stalno da te mazi
ko će s tobom bol da nosi
ko će smrti da prkosi

Pesma je nastala kao rezultat stalne borbe između dobrih i loših misli, između presije teških misli koje ti savijaju kičmu i želje po opuštanju, po smiraju.

Neke misli te ruše, neke te uzdižu, neke kao da nisu tvoje, od nekih se plašiš, neke prizivaš a neke kao da se uvlače u tebe bez tvoje volje i jedu ti dušu.

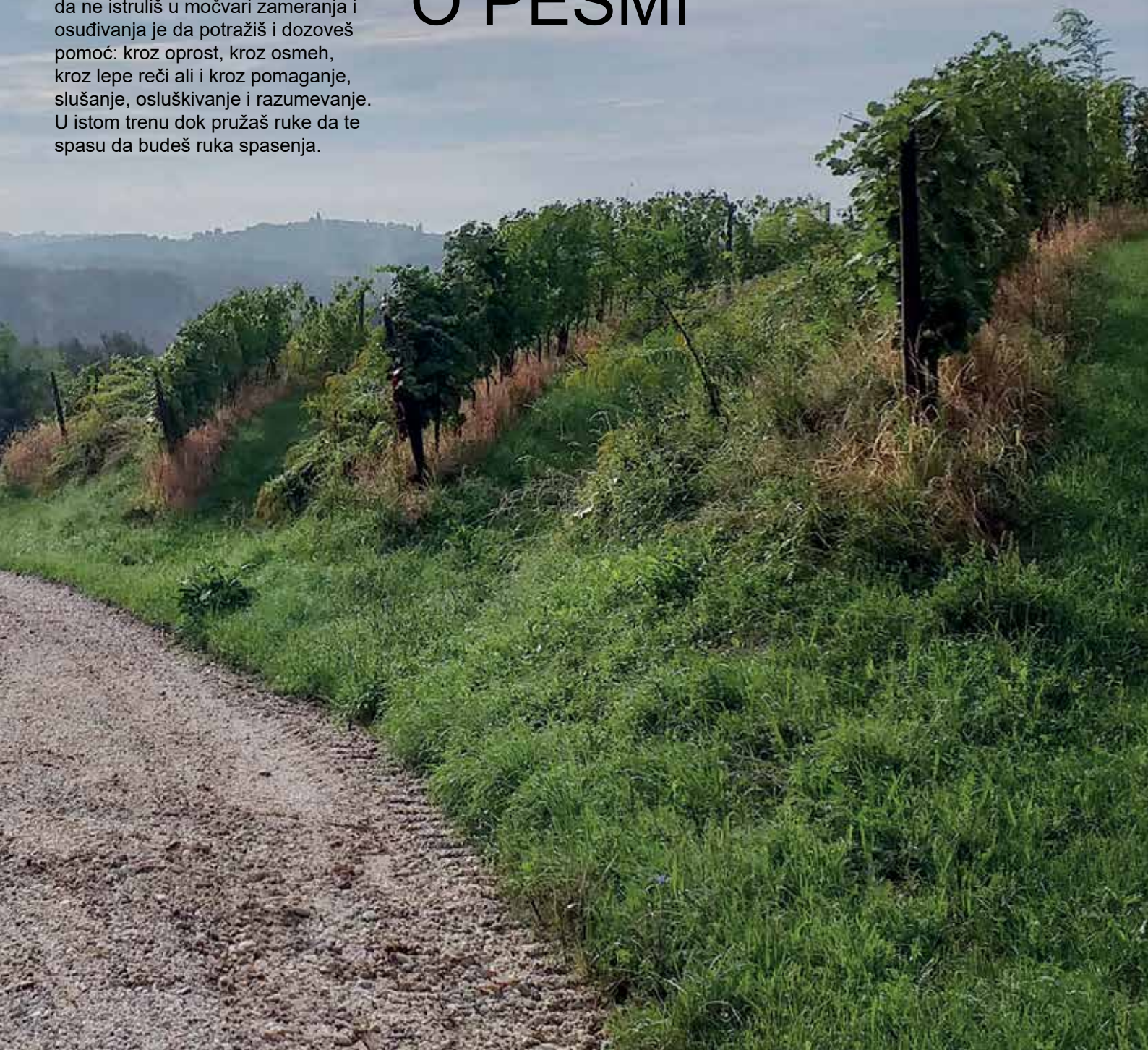
Tada, jedino što možeš da uradiš da ne istruliš u močvari zameranja i osuđivanja je da potražiš i dozoveš pomoć: kroz oprost, kroz osmeh, kroz lepe reči ali i kroz pomaganje, slušanje, osluškivanje i razumevanje. U istom trenu dok pružaš ruke da te spasu da budeš ruka spasenja.

Ta isprepletenost stvara nešto treće, nešto više i kako god to nazivali nam pomaže da se izvlačimo iz rupa u koje povremeno upadamo, da čistimo blato sa naših srca i hodamo dalje. Borba je neprestana. Što više gledamo u vis čini nam se da je sve manje ruku spasa, ali to gledaju i drugi, pa pružajući ruke saputnicima pravimo mrežu koja nam pomaže da nas vetar ne oduva u trnovito žbunje.

Tako je nastala pesma koja u osnovi ima tri dela, kao neki valcer koji se vrti čas brzo čas sporo ili kao talas koji se diže i pada. Kao što se lepota nalazi u oku posmatrača (Platon), tako je i pesma u uhu slušaoca, tako da će slušalac odlučiti da li ova pesma govori o devojci, tuzi, mislima, o Bogu ili o svemu zajedno.

Tekst+fotografija: Branko Bačović

O PESMI

Poezija

JOSIP STRITAR

SRBIJI

Srbija! Iz srca globočine
kličem, glas mi spremljajo solze;
meč presunil ostre bolečine
tebi, s tabo meni je srce!
Tvoji so sinovi pali u boji,
bratom šli zastonj so na pomoč;
pali so, sovražnik divjajoč
v lepi zdaj razsaja zemlji tvoji!

Kako divja zver mori in kolje,
žen, otrok nedolžna teče kri;
gola je puščava cvetno polje,
mesta so v pepelu in vasi.
Ti ponižana žaluješ, mati,
svet te zasmehuje brez srca!
Ne ves! Vest se zbuja; del sveta,
boljši del se jel je sramovati!

Po Evropi, čuj, se glas razlega,
svete nejevolje glas močan;
do prestolov glas visokih sega:
Mir! Dovolj trpel je kristijan!
Meč iz rok divjaku, ki mesari
kakor volk, ki pride med ovcé;
polna je, prepolna mera že:
zver človeku naj ne gospodari!

Srbija! Ne toži, plemenita
med naródi mučenica ti!
Sinov kri zastonj ti ni prelita,
Plodotvorna je mučencev kri!
O, nesreča tvoja je velika,
pala Srbija si — a s častjo;
trnov venec venča ti glavo,
a zelena vmes je lavorika!

PESEM SRBSKEGA SLEPCA

Temno svet mi krije zagrinjalo;
vajen tme, sedaj bi gledal rad.
Oh, da sonce bi mi zasijalo,
zlató sonce, še samo enkrat!
Srečni vi, ki beli dan vam sije,
meni noč prizor najlepši krije.

Rad trobojno gledal bi zastavo,
rad navdušeni bi gledal roj,
ki za domovine čast in slavo
ide v davno zaželeni boj!
Rad oči bi gledal plameneče,
Po krvavem boju hrepeneče.

Srbija je vstala, silovita
kakor lev, po krvi hrepeneč;
srbska kri, na Kosovem prelita,
maščeval te bode srbski meč!
Srbi, „Kosovo!“ vam geslo bodi,
„Kosovo!“ vas k slavni zmagi vodi!

Ne jokajte, blage srbske žene!
Solze naj vam ne kale oči;
matere, žene in zaročene
srbskih ste junakov, srbska kri.
Z bistrim se očesom poslovite,
lica jim junaška poljubite.

Slepcu-pevcu daj, junak, desnico,
ti za vse mi jo podaj v slovo;
v vojsko idite za dom, pravico,
jaz opeval sveto bom vojsko.
Hrabra četa, Marka Kraljeviča
duh s teboj in Miloš-Obilića!

KRSTAN JAKOVLJEVIĆ

NA GROBU RODITELJA

Eh, šta ste mi želje u životu mnoge,
od stotina jedna da me vraća često,
srce mi zatrepti, noga kad mi stupi
na tu svetu zemlju, na to sveto mjesto.

Evo, opet sam vam roditelji moji
i uvijek kad dođem suze će vam reći,
prokapaće zemlju i taj kamen ljuti
i sve dok je mene, neće stati teći.

Dugo mi se čini od posljednjeg puta
vremenom ne brojim, no srce mi željom,
da se ne zabavim, rekla bi se koja
k'o nekad sa živim svojim roditeljom.

Grobnica tiha, kamen ledan čuti,
a korake moje znam da oni čuše,
i riječi mi dok molim Gospoda
za laku im zemlju i za pokoj duše.

I za oprost grijeha rab još moli grešni,
dok za duše dvije palim topli plamen,
a moje suze i vrelí vosak kaplju
na grobnicu tihu, na ledeni kamen.

Dok milujem slovo uklesano zlatno
u mermeru crnom, ruka mi se trže,
u momentu k'o da roditelji moji
pružiše mi ruke, pa se s' mojom drže.

Kućo, vječna kućo, srcu grdna rana,
da jauknem bolno gorom da se ori,
došlo nam je dijete, nećuh. Nikad više.
Crna zemlja ćuti, ništa ne govori.

Sve što se rodi sve i mrijeti mora,
evo i ja sam vam s' godinama veći,
a kad dođe vrijeme, kao nekad mali
tu, između vas dvoje volio bih leći.

Još sam ono vaše dijete u čovjeku,
utjehu mi dajte da nadu ne gubim,
otvori se zemljo, otvori se grobe,
da se još jedan put sa njima izljubim.

Sjenu starog graba sa grobnice tihe
smiče sunce dok se penje iznad gore,
samo dvije slike sa mermerna crnog
gledaju me nijemo, ništa ne govore.

Dogorjele svijeće, opraštam se pa vam
mjesto lica ljubim kamen s' vječne kuće,
isprati me samo povjetarac gorski,
čekaj vaskrsenje, tiho mi se šapuće.

Bol i tuga su mi zarobili srce,
u ,aljinu crnu k'o nikome prije,
iznad pustih polja, iznad pustih njiva
razapeli crni barjak da se vije.

Sve što je nebo, i zemlja isto je,
sve što je život i smrt je isto to,
il' prah, il' zvijezda, samo je oblik drugi
vidjeće moje oči u svemu vaskrsnuto.

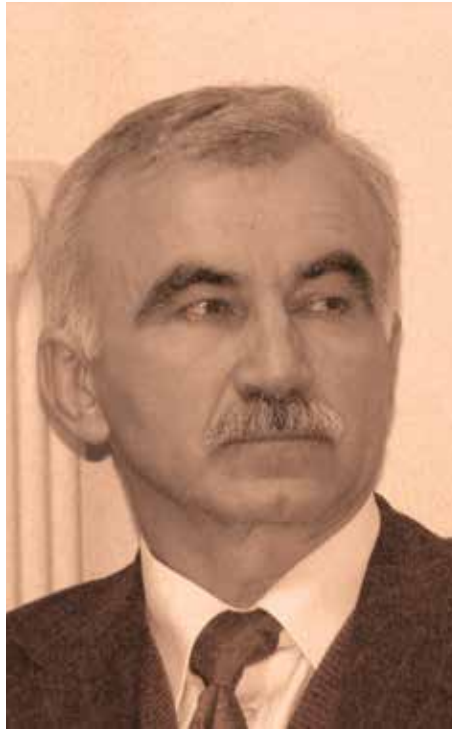
DORĐO RADOVIĆ

KAJGANA

Nisam zastao,
da bih za stalno zaspao...
Stojim, jer se života ne bojim...
on mi lekciju drži,
kako u životu da se pržim,
Kô kajgana od jaja dva,
To je san od života...
Samo, da se zna...!

PAMUČNI SNOVI

Pjesma je sve što valja,
nastaje ispod duvara...
Srušena koliba joj ne da...
Da iskoči iz njezina njedra!
Sa njom bi još,
koju godinu da živi
ne da joj, da se
u pamučnim snovima
smiri....

OTPALA IGLICA

Nikad ne bih zaspao,
u hladu zelenog bora...
Strah mi probada grudi,
da me ne bi otpala
iglica njegova
u dušu ubola!

ĆUTANJE

I kamenu,
Kad sam se obraćao,
On je ćutao i suze lio
Bi mi žao
Što sam svoj kamen rasplakao?

MORE ŽELJA

Kad moj život,
stane u more želja
koje će da ljube
nedosanjane snove
onda, ću prestati da želim...

DIVLJI „RAJ“

Na svodu neba moga,
digla se magla
iz rijeke života...
Gleda me ispod oka „bistra”,
savjest joj nije čista
Pobjegla od rijeke života,
da skriva krila
bijela goluba
od plamena
divljega „raja”!

PJESMA SE RODI

Pjesma se rodi,
tri put na dan...
ujutru,
u podne,
uveče...
I nema svoj kraj,
pjesma se rodi
tri put na dan...
I nikad ne želi
svoj kraj,
Pjesma se rodi
tri put na dan!

MARINKO JAGODIĆ MAĐI

Ljubavna poezija (iz zbirke „S rukom
u ruci”)

TI SI SVETLOST

Nemoj da pomisliš ni jednoga trena
Kako sam nesrećan ja zbog tvoje sene,
I kako bi možda neka druga žena
Bolje mogla no ti usrećiti mene.

Neću da te nikad vidim zabrinutu,
Ne želim da tvoje mlado lice vene,
Jer ti si mi sjaj i svetlost na mom putu
I zvezda vodilja koja vodi mene.

Nikada ne želim da te vidim tužnu
Na pragu našem, kad idem il' se vraćam;
A da nikada ne gledam sliku ružnu
Iskrenošću svojom znaću ja da plaćam.
Nika druga žena ne bi tako znala
Osvetliti stazu kojom sada hodim,
Jer takvu si svetlost ti od sebe dala
Da po njoj s lakoćom ka zvezdama
brodim.

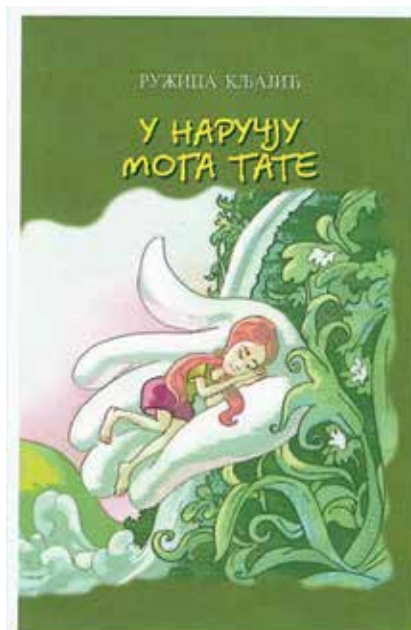
TUŽNI SONET

Ispod srca joj je ostavio traga
Mada u tom srcu on sebe ne spazi.
Postala mu žena ali ne i draga
Jer mu godinama dostojanstvo gazi.

Zalud mu je volja, i sav rad, i htenje,
Uzalud ponizno pred noge padati...
Ona je – što kriti – baš takvo stvorenje
Od kojeg se dobru ne može nadati.

Tužni su do bola prijatelji mnogi
Jer naziru jasno kroz njen pogled strogi
Puteve što vode pravac stradališta.

I meni je teško pa sam, bolom ponet,
Morao da spevam ovaj tužni sonet
Znajući da njime ne rešavam ništa.

У НАРУЧЈУ
МОГА ТАТЕ

У наручју мога тате
најлепша се пјесма пише,
у њему је ко на лађи
док јој вјетар једра њише.

У њему су снови моји
пуни цвијећа топлих боја,
а далека, сјајна звијезда
постала је – само моја.

Ruzica Kljapic

NESPORAZUM

Ja je sinoć nisam prepoznati mog'o;
Bejah posve zbunjen, ravan kakvom
malcu,
Jer su njene reči sudile mi strogo
Kao sudsko veće ljutom kriminalcu.

Dok mi iznad glave pauk plete mrežu
Želeći da njome idilu ukrade,
U grudima mojim oštri noži režu
I seckaju srce na sitne komade.

Ne!, to nije ona, to su snovi ljudi,
Jer to nije svojstvo njene duše blažne.
Zar bi ona mogla da u srcu budi
Ljutog crva sumnje zbog ljubavi lažne.

ODA ŽENI

Stvoritelj ti, kažu, moje rebro dao;
Ti si ispredena sva iz mojih želja;
Zadnju svoju nadu u te sam utkao;
Ti si za me izvor strasti i veselja.

Od svega si lepša, o vraziji stvore!,
Bilo da si naga ili ispod vela;
Jer šta su večeri, šta su rujne zore
Za bajnu lepotu tvog čarobnog tela!

Ja ledeni kamen pretvaram u tebe;
Dok ga klešem ti si i krotka i plaha...
Već je mnoga stena ponosna na sebe
Prepuna nežnosti i tvog toplog daha.

Stvoritelj te, kažu, od mog rebra satka,
I od svih stvorenja ti si na vrhuncu.
Da l' si zato meni tako draga, slatka,
Da l' se zato tebi veselim k'o suncu?

Bilo kud da kreneš, stvore zvani – Žena,
Pogledi su moji u tebe uprti...
Nek me tvoje grudi, noge i ramena
Nezasitog prate sve do same smrti.

NISAM SE ZALJUBIO

Kruže priče: zaljubljen sam!
Je l' istina? ja se pitam.
To što mene tebi vuče
Jeste moga srca ritam
U grudima što mi tuče.

Ne, nisam se zaljubio!
To varaju oči jedne
(Jer ne može tako biti),
Da su tvoga lika žedne
Pa se žele napojiti.

Ne, nisam se zaljubio!
Mada druge vesti čujem
Istina je – pesma ova;
I slučaju pripisujem
Što si tema mojih snova.

Ne, nisam se zaljubio!
Ja i ne znam šta bih sa tim
Mada sam pri zdravoj svesti;
A to, što zbog tebe patim –
Ne znam ime toj bolesti.

NA IZMAKU LETA

Kažeš da osećaš oko srca studu.
To se osećanje i kod mene budi,
Ali beli barjak još ne mislim dići –
Jer ne može jesen usred leta stići.

Ja možda i nisam k'o što nekad bejah
Kad usnama vrelin svud poljupce sejah
(Od usnica tvojih zalud tražeć' slađe),
Al' je srce isto, možda čak i mlađe.

Setimo se vrelе mladalačke krvce;
Bacimo na oganj još poneko drvce,
Nek na mestu silnog izgorelog granja
Dugo tinja vatra iz dva stara panja.

ŽIVKI SA LJUBAVLJU

Životu si mome vazda zvezda sjajna
I kormilar broda punog mojih želja;
Vijori se barjak sreće i veselja
Kud god prođe naša harmonija bajna.

I ja dobro znadem – sto puta ću reći –
Sa tobom se lako divna sreća snuje;
A kad je već tako, onda nek se čuje:
Ljubavna će reka do beskrajа teći

U našim srcima; istim ritmom biju
Bilo da je sunce, il' da kiše liju.
Ako ikad sumnja padne ti na lice

Vilo mog života, znaj, decorodice:
Ljubav moja nije pokvarljiva roba –
U mom srcu ti ćeš ostati do groba!

Зоран Т. Радоњић

БЕЛЕ КУЛА*

„Намерниче, стани,
Чегру се окрени,
Нек у твојој вечној
Буду успомени

Јунаци са Чегра –
Ти слободе творци –
Синђелић Стеване
И његови борци.“

Отприлике тако
На споменик пише
Што вријеме никад
Неће да избрише.

Тај споменик, биста
Другог Обилића
Дјело је вајара
Славка Милетића.

А та биста стоји
Испред Беле куле,
Све нације свјетске
За коју су чуле.

Сличне куле нема
На земној планети,
Производ је злобе
И турске авети.

У њој се налази
Шездесет лобања,
А оне су доказ
Српскога страдања.

Некад их је било
Приближно хиљаду,
До њих поштовање
Срби сви имаду.

Славићемо вјечно
Нашег зорног тића,
Ресавског војводу
Стеван Синђелића.

Тај је јунак славни,
Дика нашем роду,
Погин'о је храбро
За српску слободу.

У бици на Чегру
Са својим борцима
Предао се није
Бројнијим Турцима.

Бијаше хиљаду
Осамсто девета
Кад погоди Србе
Судбина проклета.

Четири су пута
Турци јуришали,
Али су их Срби
Стално одбијали.

У бурад барута
Кад Стеван опали
Из кубуре своје,
Ту су многи пали.

И Синђелић Стеван
У бесмртност оде,
Храброшћу задиви
Европске народе.

Посље страшне битке
Нишки Хуршид паша
Јарости је својој
Тада лијек наша.

Градњу Беле куле
Он је наредио
Да би српску рају
Са њом застрашио.

И убрзо наста
Необично здање,
Деветсто педесет
И двије лобање

Погинулих Срба
У њег узидаше,
Све да оскрнавe
Витезове наше.

Мислили су Турци,
Србин неће више
Противу султана
Буну да подиже.

Али власт њихова
Дуго не потраја,
Срби никад више
Неће бити раја.

Славни Ламартине*,
Француски поета,
У Ниш дође скоро
Прије двјеста љета.

Беле кули тада
Нјегова посјета,
Србима поручи:
„Та кула је света.

Сачувајте зато
Тај споменик страшни
Да вас он подсећа
На период мрачни.

Он ће вашу ћецу
Добро научити
Шта значи слободу
Златну изгубити,

Како су је преци
Скупо откупили,
Противу тирана
Кад су се борили.“

*Беле кула (на турском Келле Куле) – кула
од људских лобања.
*Алфонс де Ламартин (1790–1869) је био у
Нишу 1833. године

АЛБАНСКА ГОЛГОТА

Брежуљак Голгота
Или Калварија
Над Јерусалимом –
Жива историја.

Стравично је мјесто
На нашој планети,
Разапет је на њој
Исус Христос свети.

Када говоримо
О тешким мукама,
Успоређујемо
Их са Голготатама.

И српски је народ
Голготе прошао,
Ал' послјије њих је
Увјек васкрсао.

Више од вијека
У памћењу оста
И остаће вјечно
Албанска голгота.

Никада до тада
Забилежен није
Тежи марш и патња
К'о марш из Србије.

Даље пут Косова,
Преко Метохије
И најтеже преко
Љуте Албаније.

Зима, глад, колера
И друге недаће
Војску и цивиле
Тад' десетковаће.

„Хвала што си с нама!”
Соколови кликћу
Краљу Петру Првом
Карађорђевићу.

Нека сваки Србин –
Човјек, патриота
Памти шта је била
Албанска голгота!

Стара српска поезија

СВЕ ШТО МЕНЕ ОКРУЖАВА...

Све што мене окружава, све то са мном тужи:
Нити птица птици поје, нит' се с другом дружи.
Одзив мени из горице с плачем одговара,
Зефир ми се међу лишћем на жалост претвара.
И потоци с хладном водом сви са мном уздишу, —
Проливајте, очи моје, горких суза кишу.

1793. Доситеј Обрадовић

НЕПОЗНАТИ ПЈЕСНИЦИ XVII ВЕК

ТИСА СЕ МУТИ...

Тиса се мути,
Крајина буни,
Јунаци циче,
коњици вриште;
пушке се сјају,
сабље блистају,
госпоже туже, —
потиске руже, —
јер се јунаци,
пешци с коњици,
на пут справљају,
помоћ додају
пемској краљици,
славној Немици.
На коња јашу,
тураклију пашу.
Максим Зориче,
добар војниче,
а пред коњици,
добри војници,
Зоринкић Мија,
познан делија.
Него нас стиже
убав витеже
Узбашић Јово,
друштво његово
за њим устопце;
у Суботицу
јунак Радисав
и шерег му сав
сву прате браћу
чак Басевићу,
са Сегединци,
добри војници.
Весело иду
селу и граду,
и на ког ваља
непријатеља.
Боже, им подај
добар час и дан!

О САВКА, САВКА...

О Савка, Савка,
твог стаса танка
ко ће љубити,
ко ли обвити
рукама?

Срце ми труне,
слез очи пуне,
како сунца глед
так' и мој поглед
за тобом.

И в полуношчи
утроба јечи,
ил' зора стаје,
мој вопљ траје,
уви мње!
Иду без тебе
как' јелен, в себе
имеја целу
смртнују стрелу
глубоко.

В зелених горах,
в кристалних водах
не имам сладост,
но бедну жалост
безмерно.

Како грлица,
друг верни тица,
горко ридијау,
на тја помишљају,
љубазна.

Радост велија,
сама Талија
ни сестре њене
не могу мене
тешити.

Адову бездну
Орфеј, љубезну
во јеже спасти,
прешед без страсти
невредим.

Так' ад и море,
огњ и горе,
преиду смело
за твоје тело,
љубезна.

Не мучи бедног,
Савка, љубезног;
скажи што твоје
срце за моје
готово.

Как' древо исдше,
утроба више
писати дуже

не дају сузе
молитву.

Услиши једну,
Венус, последњу
чашу и муку:
на њени руку
скончати!

и при постељи
сице зацвели:
„Уви мње сама,
што без Адама
остају!“

ПРОЂЕ МНОГО СВЕТЛИХ НОЋНИХ МЕСЕЦА...

Прође много светлих ноћних месеца,
А ја твојег дивног, умилног лица
Пожелићу, срце, љубит, — жалости моје!
А како ћеш и ти време проводи своје?
Као и грлица кад изгуби своје.

Видиш, птица жали, неће да поје
Кад се лиши бедна љубави своје.
Суво дрво тражи она, себе седало,
Да свака види да је њеног драгог нестало,
И кукање бедно зато настало.

Могу ли ја, бедни, то пожелити
Да ћеш, срце, за мном тако жалити?
Пре ће, веруј, сјајних звезда, душо, нестати,
Пре ће солнце от запада свога остати,
Нег' ја љубит, душо, тебе престати.

То ти само, срце, увери мене
Да неће у тебе бити измене;
А мене би лако било, да можно бити,
Трипут, душо, тебе ради себе убити,
Тек да могу, бедни, тебе љубити.

Зато желим, срце, видети време,
Да би скоро сије жалости бремене
Одложити, и видети тебе ја здраву,
Волео бих неже л' римску целу државу,
Или словом рећи, сву земну славу.

ХОЈ ДЕВОЈКО...

Хој девојко, зумбул плави
Јал' ме љуби, јал' се мани,
Љубезна.

За тобом се ја помамих!
Твоји двори украј пута,
Куд пролазим по сто пута,
Љубезна.

И ти седиш на пенџеру,
На свиленом јастучићу,
Љубезна.

И ти твоју косу гладиш,
И из мене срце вадиш,
Љубезна.

Сад ја видим да ме вараш,
Јер се с другим разговараш,
Љубезна.

„Не варам те, душо моја,
Не варам те, срце моје,
Љубезни.

Кад се с другим разговарам,
Тебе, душо, не остављам,
Љубезни!“

ВИДИШ, МОЈ ЦВЕТ ЉУБЕЗНИ...

Видиш, мој цвет љубезни, како времја сада:
Завист, гордост царствујет, кротка љубов
страда;
Чувај се, не дај се лако преварити,
Храни се, немој ти другом поверити.

Пита л тебе тко за мње: „Знаш ли оно тко
је?“ —
„Досад“ реци, „није г' видло око моје;
Неверно, чула сам, његово је срце.“

Ако л се кад утрефиш да ме дигод сретнеш,
Чувај да се на мене, душо, не насмејеш,
Учини се канда ме нигдар видла ниси,
Учини се као да ти моја била ниси.

Утрефим ли се с тобом на каквом весељу,
Не покажуј нимало к мене добру вољу,
Нит' сести како ћеш до мене ти гледај;
Иштем ли играти, руку твоју не дај.

Хвали л мене тко, невешта се чини,
Узми други разговор, друго што започни;
Куди л мене тко, и ти ш њиме ходи, —
Тако ћеш злу сумњу извести от људи.

ПЈЕСН

за похвалу некторе госпоже новосадске

Срећан, душо, срећан сат
кад си на свет стала,
срећна тебе Нови Сад
земља васпитала:
опхођење, красота,
медне речи, доброта,
предивна младост,
новосадским велика
дамам' јеси прилика,
ти, општа радост.

Метни стакло на астал,
гледни очи своје,
познај да су к'o кристал
без порока што је.
Силни поглед, сам магнет,
памук руке, груди снег,
образ — прилика;
многочена свила влас,

слаткогласни твој је глас
што је музика.

Ни подобна твом лицу
није кармин боја,
рубин-усна ружицу
превосходи твоја,
бело тело — белило,
обрвице — мастило,
чело — зрачни дан;
дични стас међ женама
к'o што је међ гранама
високи јаблан.

Да с' живила в' времја то
кад су жртвовали,
пред олтарем твојим сто
жертви би су дали.
Дај ми љубов твоју дар,
срце будет ми олтар,
жертва буду сам.
На олтару будет стих
храм поставит медан, тих
твој клијент, мадам.

НАТРАГ, ДРАГИ, НАТРАГ, КУД ХИТАШ ТАМО...

Натраг, драги, натраг, куд хиташ тамо?
А гди ти је Ченеј, промисли само!
Нема лепше от Новог Сада — земљи рај;
Укорно је куда идеш, близ ченејски крај.
Стан', промисли, постој, драги, не хитај!

Пустиња је тамо, трава и поље,
Гди поете веле, ти знаш боље.
За марву је само поље, бунар, извори,
Где падају с хуком у тавној гори,
Гди птичице поју, ехо говори.

Ено, драги, градска царска палата,
Ено на све стране куле от злата,
Прама граду равни Шанац при самој води,
Славни Град са планином, са долем ходи,
Дунав дели пак мост, бродове своди.

Ах, можеш ли, драги, што зажелити
Што те неће овде развеселити?
Ди ћеш сувим, по камену, драги, ходити,
С друштвом твојим лепе даме под ноћ
ловити,
Бал, музику, шпацир препроводити?

Еда љубиш која тело не стеже,
Спред' и састраг једну прегачу веже,
С цванцигери и петаци плетене косе,
Са шљокама измешане кошуље носе,
Што с вретени ходе, играју босе?

Крошто, драги тамо често одходиш,
Ах, и мене овде често остаљаш?
Лићу сузе, ах, жалосна, док ја не видим
Да се с тобом и ја овде кадгод примирим,
Уздисаћу донде докле не видим...

МОЛБА ДЕВОЈАЧКА

...Не трошите новце! Нашто су вам школе?
Кадетенштифт начините боље.
Нашто реторика, нашто ли стихови?
И без тог су били досада топови.
Нашто нам физика? Знамо ми натура
куд вуче. Нам нису от потребе јура.
Ко је крив, нек' три, ко дужан, нек' плати,
Ко краде, нек' бију, нек' главом заплати.
То накратко сама нас учи природа,
Млада лета у тим губити јест школа.
Видите ли, једва от двадесет лета
Може бити један [...] способен поета,
От двадесет и пет једва реторику,
А кад ће свершити лођику, физику?
Богослов, јуриста у тим и оседи,
Нема кад, сиромах, на нас да погледи.
Ономе по небу дурма памет ходи,
Овај у процесу цео живот проводи.
Дакле, која полза, раде смо ми знати,
Што ћемо се с људма такима венчати?
Дурма пишу, дурма неке мале гледу,
Цели дан на једној столици проведу,
Пре зоре устају, у по ноћи лежу,
Свлачили се нису, у постељу бежу.
Падне им на памет штогод: „Пали свећу!“
Читају сву драгу ноћ и књиге премећу
А ми кано дувне тако да лежимо
и вечну невољну греду да држимо?
Кадетенштифт боље начините један,
Откуд ће официр бар изићи вредан.
Који ће, млад, и нас и децу хранити,
Правице и царство кривију бранити,
А није седети, пером умствовати,
Него мужествено, славно војевати.
Нек' научи добро што је инцинирство,
Пак нек' купи себи рано официрство.
Ако је сиромах и нема новаца,
Има у народу богатих отаца;
Јер ко је рад своје кћери разудати,
Кауцију сваки за зета ће дати.
Ви гледајте само професора вредног,
Алумнисту свака хранићемо једног.
Ето фондус вечни! Јербо девојка
Бити ће док буде под небом облака.

Смирено просимо, зато во прочим ниње
Остајемо ваше покорне робиње.

Туга и радост једне јелке

Деда мраз је под Миланови јелку оставио пуно поклона које је дечак сав узбуђен и румен у лицу прегледао, и стално се питао, који је најлепши. Кад је све шарене омоте оставио на страну и шушкање папира престало, учини му се да неко тихо плаче. Узалуд се освртао и кад није никога у близини видео, погледа у јелку и упита: - Је ли то ти плачеш?

- Да, ја, а ко би други плакао у овој кући?
- А зашто плачеш кад си тако лепа? Мени се много свиђаш и радо се играм овде поред тебе.

- Плачем јер сам веома тужна. Знам! Ти и твоја мама много сте се трудили да ме што раскошније обучете. Сва се сјајим од разних украса, али ако сам лепа, то не значи да сам и срећна, као што си ти, или твоја мама кад погледа мене, па тебе, и види како се радујеш свим тим лепо упакованим поклонима.

- А зашто си тужна?

- Зашто? То баш и није лако објаснити. Ја сам тужна и стигла у твоју кућу. Твој тата ме купио на пијаци и, док ме носио, мислила сам на моје другарице које су остале тамо и чекале да и њих неко купи.

- Нисам раније чуо да плачеш.

- И нисам. У целом том узбуђењу око празника, била сам заузета посматрањем тебе и твојих укућана како се веселите. Сад знам, да ће ми се за неколико дана иглице почети одвајати од гранчица, а ја полако сушити. Плачем, и што више нећу видети моју браћу и сестре, тамо далеко у једној великој шуми. Моје другарице на пијаци су биле са кореном и у бусену. Њих ће, кад прођу празници, њихови власници сигурно засадити у своје двориште, или у неки парк, а оне ће брзо расти и зеленим крошњама током целе године красити околину. А ја? Ја ћу завршити на некој депонији, и никада више нећу видети тебе, а ни друге које сам волела.

- Не плачи! И ја ћу тебе засадити.

- Не, то је немогуће! Онај грамзиви човек је дошао у шуму и посекао ме. Моје корење је остало тамо и више не могу расти...

И јелка се загрцну. Није више ништа рекла, али је Милан и даље чуо како плаче, али све тише и тише.

***

- Мама, мама! – викао је Милан кад је утрчао у кухињу где је мајка постављала ручак на сто.

- Шта је било? Зашто тако вичеш? Боље иди да опереш руке, па на ручак!

- Ништа руке и ручак! Зови тату! Морате одмах нешто да учините!

- Зар то не може да сачека док ручамо?

- Не! Не може! Одмах, молим вас!

Тата који је био гладан и привучен гласном причом уђе у кухињу:

- Шта се то овде догађа? Хоћемо ли коначно да ручамо?

- Нећемо! – одговори Милан, док су му сузе текле низ румене образе.

- А зашто, могу ли да знам?

- Због јелке! – одговори мама.

- Јелке? Шта она има с тим? Колико знам, она не једе с нама за столом.

- Мораш одмах да је засадиш у двориште, под мој прозор! Молим те, одмах, док нису почеле да јој се суше и опадају иглице.

Родитељи су га накратко збуњено посматрали, а онда у глас рекоше:

- Идемо.

***

Док је мама на брзину скидала раскошне украсе са јелкине крошње, Милан је већ ископао рупу у коју је убрзо поставио јелкино стабалце. Иако је био уморан, јаче је било осећање радости кад је приметио да је јелки, ипак остао један коренчић.

- Само треба редовно заливати, и све ће бити у реду – изговори гласно и пожури да заврши посао.

Ручак је већ био хладан кад су њих троје сели за сто, али у тањирима није ништа остало. Били су гладни од узбуђења што су одлучили спасити јелкин живот.

***

Јелкин мали корен се примио и она расте заједно с Миланом. Једног дана, њен витки врх радознало је завирио кроз прозор дечакове собе. Привучен опојним мирисом зелених гранчица, Милан остави књигу и приђе прозору. Док је нежно миловао тек израстао врх, тихо је упита.

- Да ли си сад срећна?

Божихно јутро

- „Марија, кћери, морамо ићи на бунар по воду. Обуци се и пожури. Чекам те“!

Тако је, увек рано почињало свако божихно јутро. Мајка је веома држала до обичаја, па је било обавезно, да најстарије дете које је код куће, на божихно јутро иде са њом на бунар.

Од раног детињства, као најстарије дете, па дуги низ година, то је била Марија. А, када је због школских обавеза отишла далеко од куће, ту улогу је преузео брат, од њега сестра, и тако редом, јер су на срећу били бројна породица.

А на бунару, увек исто: дете стоји и држи посуду, док мајка, тек захваћеном водом, прво опере крупну румену јабуку, а затим округли, млади, благо продимљени сир, који је својим јаким мирисом освајао простор око њих. У повратку кући, посуду је увек

носило дете, пажљиво корачајући да се не спотакне и не испусти јабуку и сир, тако лепе, умивене и мирисне. На срећу, то се никада није десило. Иза је ишла мајка, тешко носећи пуне кофеве у обе руке, али се никада није жалила. Говорила је: „Ваља свежем водом замесити чесницу и за божихни доручак, умити дечицу кад устану, да буду здрава и румена“.

***

На божихно јутро, сто постављен за доручак, увек је слично изгледао. Испред оца, на малом тањирићу, руменилом се поносила јабука, а до ње, на другом тањиру, димљени сир. На средини стола, тепсија са плећком и буткицом од прасета, које је на Бадњи дан на ражњу печено, а у народу се звало печеница. Свака породица, без обзира на имовно стање, трудила се да је има на божихној трпези. Последња на сто стизала је тек печена и топла чесница, масна погача која је обавезно, у неком свом делу крила

метално новчић, због чега се пажљиво ломила и јело свако парче. А деца, свако за себе надало да ће га баш оно наћи, јер се веровало, да ће власник новчића бити посебно успешан у свему што током те године буде радио. Одраслија деца су знала, да су мајке у имућнијим кућама, у чесницу стављале мали или велики дукат, ал' њима је и њихов новчић био довољно сјајан, због радости у срцу коју су осећали кад га нађу. На свом месту, за столом, седео би отац, са стране деца, коју је мајка на Бадње вече пред спавање окупала, а на Божић ујутро обукла у нову одећу, и пажљиво почешљала. Тако уређени, озбиљни, и опијени мирисима хране на столу, нестрпљиво су чекали да мајка седне на своје место и доручак почне. Велика воштана свећа, пажљиво смештена у чашу испуњену кукурузним и пшеничним семенкама, већ је даривала свој сјај кад би родитељи, после пригодне заједничке молитве, прво међусобно, а затим са дечицом изменили мирбожења, уз најсвечаније речи: Христос се роди! Ваистину се роди! Доручак би почињао тако, што би отац, прво ону румену јабуку исекао на онолико делова, колико је чељади за столом, и то парче, уваљано у мед, морало се одмах појести. Следио је исти поступак са сиром, али сир се могао само пробати, а остатак појести у току доручка. И тако редом. Ораси, суве шљиве, парче погаче и печења. Док су деца била заокупљена јелом и упорним претраживањем свог парчета погаче, често праћеним уздасима разочарења, родитељи су ослушкивали да се огласи пас у дворишту, после чега би се обавезно пред кућним вратима појавио положајник, коме би се сви обрадовали. Након честитања, родитељи би га даривали, па би и он седао за сто да доручкује.

***

Године су пролазиле, али слика божихног јутра остала је непромењена. Једина разлика је била у кошуљицама, које су годинама постајале веће, са другачијим кројевима и дезенима, и у непослушним фризурама, због којих су браћа и сестре често били незадовољни.

Посматрајући мајку, Марија се често питала: - Боже мили, како она све то стигне спремити?

Чинило јој се, да мајка те ноћи, кад бадње вече прође у прве сате Божића, није ни легала, јер, како би иначе урадила све што је требало, с обзиром да је божихни доручак, увек почињао рано ујутро, само што забели дан.

Ружица Кљајић

Da li ste znali

Mada se smatra da su makaze najpre koristili drevni Egipćani sredinom 2. milenijuma pre naše ere, praveći ih od jednog komada metala – najčešće bronzne – savremen oblik konačno su poprimile 1761. godine u Engleskoj, kad je Robert Hinčlif, industrijalac i zanatlija iz Šefilda, proizveo prvi par od čelika.

Jeste li znali da Univerzitet Mije na japanskom ostrvu Honšu od 2020. godine nudi dvogodišnji studijski program posle kojeg studenti stiču fakultetsku diplomu nindže!

Vreo, suv vetar hamsin koji u saharскоj oblasti izaziva peščane oluje dobio je ime po arapskoj reči za „pedeset“, jer neprekidno duva pedeset dana godišnje!

Amerikanka Eduarda O Đara (1953–2012) i Indijka Aruna Šanbaug (1948–2015) ostale su poznate kao žene koje su većinu života provele u stanju kome – po 42 godine.

Jeste li znali da savezna američka država Kanzas dobila je ime po starosedelačkom plemenu Kanza, što na njihovom maternjem jeziku znači „ljudi južnog vetra“.

Rekord za najviši jarbol za zastavu postavljen u Saudijskoj Arabiji 2014. oboren je krajem prošle 2022. godine, kad je u Kairu otkriven novi – visok 201,9 metara – na kojem se zavijorila egipatska zastava.

Jeste li znali da za proizvodnju pola kilograma pčelinjeg voska utroši se 4,5 kilograma meda. Psima može da se utvrdi identitet i tako što se, dok je pas još mali, uzme otisak njuške koji čitavog života ostaje isti.

Za razliku od svih ostalih primata, samo čovek na dlanovima i unutrašnjim delovima prstiju ima svetlu kožu pigmentata.

Čile je najizduženija ja država na svetu; njene granice su dugačke 4.265 kilometara a širina se prelazi 417 kilometara!

U američkoj saveznoj državi Indijani postoji grad koji se zove Deda Mraz.

Postoji oko 100 vrsta dragog kamenja među kojima su najvredniji dijamanti, rubini, smaragdi i safiri.

Smatra se da prosečan čovek godišnje sanja oko 1.400 puta

Uređaj za merenje temperature na udaljenim planetama, koji je napravio Frenk Lou na univerzitetu u Arizoni, bio je toliko osetljiv da je mogao da otkrije upaljenu cigaretu na udaljenosti od 16.000 kilometara.

Rekord najsnežnijeg dana postavljen je 7. maja 1916. godine na Aljasci kad je palo 198 centimetara snega.

Jedna vrsta australijske zolje zove se „aha-ha“ Polovina svetskog stanovništva videla je bar jedan film o Džejsmu Bondu.

Mada ljuska jajeta na prvi pogled izgleda krta, ona je, u stvari, vrlo otporna. Ako jaje postavimo tako da svojim debljim krajem stoji na stolu, a na njegov vrh stavimo teg od 25 kilograma, ono se neće razbiti.

Čovek ima oko 2,3 miliona znojnih žlezda.

Najomiljenija boja za automobile na svetu je crvena.

Gradić Spa, po kome se zovu banje svuda u svetu, nalazi se u Belgiji.

Jedina reč u engleskom jeziku koja počinje i završava se sa und je underground (ispod zemlje, podzemlje).

U ljudskom telu ima oko 100.000 kilometara krvnih sudova.

Osnivač psihoanalize Sigmund Frojd smrtno se plašio paprati.

Transurfobija je strah od šišanja.

U Kamasutra je opisano 20 različitih vrsta poljubaca.

Jupiter je kao divovski termos. Na površini je toliko hladan da hlор iz gasovitog stanja prelazi u čvrsto, ali u jezgru je pet puta topliji od površine Sunca.

Prosečna osoba tokom života popije između 45.460 i 54.552 litra vode.

Površina naših pluća jednaka je površini teniskog igrališta. Na tom prostoru nalazi se oko trista miliona plućnih kapilara koji bi, nastavljeni, bili dugački oko 2500 kilometara. Zec može da dostigne brzinu od 72 kilometra na čas.

Jeste li znali da Italija ima više remek dela na kvadratnom kilometru nego bilo koja druga zemalja na svetu!

Jeste li znali da stonoge uopšte nemaju 100 nogu sve stonoge imaju neparan broj nogu, što znači da njihov ukupan broj nikada nije deljiv sa 4!

Galileo Galilej prvi je koristio jednostavan teleskop u astronomske svrhe; posmatrao je planetu Mars.

Jeste li znali da je Lord Bajron, engleski pesnik romantičar, imao je medveda kao kućnog ljubimca na koledžu.

Dečiji, širom sveta omiljeni, lik iz crtanog filma Sunder Bob Kockalone slavi rođendan 14. jula.

Jedini gusar za kojeg se pouzdano zna da je sakrio blago jeste Vilijam Kid.

Jeste li znali da, olimpijske zlatne medalje zapravo sadrže svega oko 1,35 procenata zlata.

Najveći glodari na svetu su kapibare, koje žive u Južnoj Americi.

Jeste li znali da je mleko nilskog konja ružičaste boje!

Najveća piramida na svetu nalazi se u okrugu Čoluli u Meksiku.

Boantropija je duševni poremećaj koji čini da oboleli misli da je krava ili bik?!

Džon Adams, drugi predsednik u istoriji SAD, imao je psa kojeg je nazvao Sotona!

Poučne priče

Gde se nalazi sreća?

Stara mačka i mače se nalaze u uličici. Mače juri svoj rep, mačka mu prilazi i pita ga: "Šta to radiš?"

Mače joj odgovara: "Išla sam u mačiju filozofsku školu, i naučila sam da su dve stvari važne u životu mačaka: prva stvar je ta da je sreća najvažnija stvar. Druga stvar je da nam se sreća nalazi u repu. Zato sam pomislila da ću, ako jurim svoj rep dok ga konačno ne uhvatim, zgrabiti večnu sreću."

Stara mačka odgovara mačetu: "Znaš, ja nisam imala priliku da idem u tu mačiju filozofsku školu kao ti. Ceo svoj život lutala sam po ulicama. Ali, stvarno je neverovatno, naučila sam iste stvari kao i ti. Znam da je najvažnija stvar za mačku sreća, i zaista, ona se nalazi u mom repu. Jedina razlika između tebe i mene jeste ta što sam otkrila da, ako se baviš svojim stvarima i radiš stvari koje su ti važne, sreća će te pratiti gde god da pođeš."

Optimista

Putnik je išao svojim putem kad ugleda monaha na polju kako radi. Zaustavi se i upita ga: "Na putu sam za selo u dolini, možeš li mi reći kako je tamo?"

"Odakle dolaziš?" upita ga monah.

"Dolazim iz sela u planini. Tamo je strašno!" čovek uzviknu, "Niko nije govorio mojim jezikom, morao sam da spavam na prljavom podu, nahranili su me odvratnom čorbom, vreme je bilo grozno."

"Onda, mislim, da ćeš naići na slično selo u dolini." reče monah.

Posle nekoliko sati, naiđe drugi putnik i upita monaha:

"Na putu sam za selo u dolini, možeš li mi reći kako je tamo?"

"Odakle ti dolaziš?" upita ga monah.

"Dolazim iz sela u planini. Tamo je sjajno!" odgovori čovek, "Niko nije govorio mojim jezikom, pa smo se sporazumevali rukama. Morao sam da spavam na prljavom podu – to nikada ranije nisam radio. Hranili su me nekom čudnom čorbom i bilo je to zanimljivo iskustvo da saznam kako ljudi žive tamo. Bilo je hladno što je značilo da sam mogao da osetim uslove za život u tom selu. To je bilo jedno od najboljih iskustava u mom životu!"

"Onda, mislim, da ćeš naići na slično selo u dolini." odgovori monah.

Posvećen

"Doktor sam i radim na manjoj klinici. Jednog dana, na moju kliniku dolazi stariji čovek, u svojim osamdesetim. Rekao mi je da žuri, da ima važan sastanak u 9:00 i da ne sme da ga propusti.

Odlučio sam da mu pomognem jer je doktor na dužnosti bio zauzet. Dok sam mu nežno skidao konce, pitao sam ga kuda ide, i šta mu je to važnije od ovog tretmana.

"Imam doručak sa suprugom koja je u bolnici."

"Zašto je u bolnici, ako smem da pitam?"

"Ona je tamo već godinama.", odgovorio je, "Boluje od Alchajmera i potrebna joj je kompletna nega."

Upitao sam da li će njegova supruga brinuti ukoliko on zakasni.

"Ne", rekao je tiho, "ona me ne prepoznaje već više od pet godina."

"I vi idete svakog jutra do nje, iako ona ne zna ko ste Vi?"

Čovek se osmehnuo: "Ona možda ne zna ko sam ja. Ja znam ko je ona i sećam se za oboje."

Pružio mi je ruku, zahvalio se i otišao, ostavljajući me da stojim tamo dok mi se telo treslo od iznenadne emocije."

Priča o zaleđenom jezeru

Dva mala prijatelja su se klizala po zaleđenom jezeru.

Bio je oblačan i hladan dan. Dečaci su bez straha uživali u klizanju. Led se iznenada prolomio i jedan od njih propade u vodu. Voda nije bila duboka, ali se led počeo stezati. Drugi dečak je otrčao na obalu, dohvatio kamen i pojurio do unesrećenog. Svom snagom je razbijao led i uhvativši prijatelja za ruku, izvukao ga iz vode.

Kad su stigli vatrogasci i shvatili šta se dogodilo, začuđeno su pitali: "Kako ti je to uspelo? Kako si mogao tim malim kamenom i slabim rukama razbiti tako debeo led?"

U tom momentu se oglasio neki starac:

"Ja znam kako je uspeo!" "Kako?" – upitali su ga vatrogasci.

Starac je odgovorio:

"Nije bilo nikoga da mu kaže kako je to nemoguće."

Sve je moguće onom koji veruje!!!

Put nazvan „Kasnije“

Jedna stara žena je na poklon dobila kutiju punu krušaka. Odlučila je da prvo pojede one polutrule kruške, kako joj ne bi propale, pa će onda da jede one zdrave i lijepe. Svaki dan je jela po jednu ili dvije polutrule kruške dok ih nije pojela skroz. Tako da je pojela sve kruške, ni jednom ne okusivši zdravu i cijelu krušku.

Ova istinita priča me potakla na razmišljanje o tome šta ja čekam? Da zaradim novac? Da djeca odrastu? I što onda... Ništa. Vrijeme istekne. Nedavno pričam sa susjedom koja satima sjedi ispred kuće i gleda u jednu točku. Pitam je što se dogodilo, šta joj je? A ona kaže:

„Cijeli život nisam imala vremena da se osvrnem na sebe i sada je život prošao.“

Počela sam da je razuvjeravam da joj život nije prošao, da ima još vremena, međutim, ona je nastavila da priča:

„Razmišljala sam – zaradit ću novac, izgradit ću vikendicu, djeca će odrasti a ja ću živjeti za sebe. Počet ću da nosim haljine, da se modernije šminkam, friziram, ali evo sada imam skoro sedamdeset godina i nosim farmerke, ne šminkam se a preko dvadeset godina kosu vežem u rep. Djeca su odrasla i otišla. Vikendicu sam izgradila, ali nikad nisam uživala...“

„Pa šta! Evo, hajde sada sa mnom kod frizerke, hajde ići ćemo da kupimo i haljinu...“

„Ne želim to više. Umorna sam. Realnost je pobijedila. Trka je završena,“ kaže ona sumorno.

Ispred mene je sjedila jedna iscrpljena i krajnje umorna žena.

Tada sam se sjetila jedne izreke koju sam negdje pročitala:

„Put nazvan „kasnije“ vodi u zemlju koja se zove „nikad““.

Zato živite sada. Ne ostavljajte lijepe stvari za kasnije, jer će se pokvariti, kao one kruške s početka priče. Obujte omiljene cipele danas. Našminkajte se. Izgledajte onako kako ste oduvijek željeli, jer sutra će biti kasno.

Ne odlažite život za kasnije. Ako udovoljite sebi bit ćete sretni, a sretna osoba može sve!!

Мисли Аве Јустина Поповића

Блуд

У суштини полова је нешто божанско, нешто свето, и стога нешто безгрешно. Јер је и полове створио безгрешни Бог као нешто „веома добро“... Улазак греха у људску природу, огреховио је и полове.

Грех је раставио оно што је Бог саставио: унео у полне односе зло, греховност, сладострашће, страсност, хаотичност.

Сладострашће изазива блуд, прелубу као свесно обесвећење светог психофизичког јединства двојице супружника.

Сваки човек носи не једну него онолико смрти колико грехова гаји у себи, онолико смрти колико сласти гаји у себи, онолико ђавола колико грехова и страсти гаји у себи.

Корен и узрок блуда је у духу; телесни блуд је само овештастављење духовног блуда.

Блуд је „стари квасац“ од кога све тесто бића људског услисне злом, прљавштином, амртношћу, смрадом.

Попуштајући сладострашћу, људско срце отврдне и осладострасти се, те неморалну распаљеност полну сматра нормалном и природном, мада је све то ненормално и неприродно, противнормално и противприродно.

Тело блудника, то је већ мали, али прави пакао на земљи. Блуд толико одемони, ођаволи тело, да оно постаје вечни плен ђавола: мали пакао у вечни увире. Јер ништа тако не претвара тело човечје у радионицу вечнога зла као демон блуда.

Нема цене, нема злата, нема вредности у овоме свету којом ти можеш откупити душу своју, ако је пропала у гресима и у страстима и у сластима овога света.

О, далеко страшније је када човек у безумљу свом прогласи сласти и страсти овога света за циљ овога живота, уживање у овоме свету прогласи за смисао свога живота. Када полако пригрљује грех за грехом, зло за злом, страст за страшћу, из једног греха у други, из другог у трећи, и не сећа се душе своје, не сећа се Бога, него сав се размилео душом по гресима својим, по сластима греховним.

Блудник то не осећа; не осећа вечну погибао своју; не зна куда срља; не види да му и душа и тело хрле ка паклу.

Чији су синови људи показују својим делима. Чим се ода греху, пороби греху, он престаје бити Божји сим, и као такав исељује се из дома Божјег, из царства Божјег, као блудни син.

Човек је језива поворка кукавних слабости, које његову природу сахрањују у грех, у смрт, у пакао; тако увек, тако свуда, све док је ван и без Богочовека Христа, а са Богочовеком – све се мења.

Јер су слабости моје – лелек за свесилним Господом Христом, лелек немоћне природе моје човечанске.

Куша те (кушач) страшћу блуда? Испуни ноћи своје и дане своје молитвеним бдењем.

По христомудром учењу Светих Отаца, бестрашће и кроза њ обожење и охристовљење и јесте циљ свих христочежњивих подвига хришћанинових на земљи.

Боголикоост

Шта је слава човекове душе? Боголикоост њена: Бог у лику њеном. А шта је слава човекова тела? Боголика душа: божанскост и богочежњивост њена. У ствари, један је и иста слава и душе и тела људског: боголикоост, све божанске клице и силе, дате им при стварању.

Боголикоост је непресушни извор богочежњивих стваралачких сила у човеку помоћу којих човек израђује себе у вечно биће.

Уколико боголикује, утолико безграничније и богочежњивије.

Свесно и несвесно, у свима борбама које човек води у своме хуманизму, он тежи да поврати себи изгубљену боголикоост.

Ако се тражи непролазна суштина човечије личности, она је несумњиво у боголикој бесмртности душе. Сјединити ту бесмртност са бесмртним Богом смисао је и циљ постојања човековог на земљи.

Духовно достојанство човека састоји се у боголикоости његове душе, у светости и неприкосновености његове личности. Сваки човек има боголику душу, зато сваки и представља божанску вредност. Пронаћи њу у човеку значи: пронаћи извор свих његових вредности и моћи. Али, у свакоме од људи пронаћи боголику душу може само онај који „пресветли лик Христов“ има за вођу кроз мрачне поноре људског бића.

Сваки човек који се рађа на овај свет добија светиљку, то јест боголику душу, која му у тами овога света осветљује пут ка Богу. У нашој боголикоости је срж наше личности и срж наше слободе. У овом свету човеков је позив: да своју боголикоост претвори у богочовечност; да се сав охристови, охристоличи: да Христово обличје постане у њему; да достигне у меру раста висине Христове. Ето нашег родослова, нашег порекла: исто као и Христово. Он Бог – ми боголики; Он христос – христолики; Он Богочовек ради нас: да би нас потпуно охристовио, охристолично, обожио.

А душа је саздана боголиком, да би помоћу боголиких особина својих сва стремилa к Богу, Творцу свом; саздана је боголиком, да би својом богочежњивошћу достигла божанско савршенство. Боголикоост душе – и јесте вечно младост сваког човека; то је његово вечно пролеће.

Нада

Нада усхињено по небу ходи, а по земљи веру и љубав из подвига у подвиг води. Ако има небеске врлине, то је нада. Ако и једна еванђелска врлина онебеси човека, то је она. Сва је од неба, зато сва вуче к небу. Највише њоме хришћанин постаје небески човек. А вером и љубављу – земаљски анђеол.

Пелински горак подвиг вере заслађује се опојно, слатком реалношћу наде. Нада исходи из суштине вере, но вера је тиме вера што је нада њена суштина...

Христоликоост је и наш циљ и наша нада. Достићи је, живети њоме и ради ње, то је непролазна слава наша што је у Христу Исусу Господу нашем. Да то постигнемо, дате су нам „све божанске силе“ које су за то потребне: свете тајне и свете врлине.

Ако ниси у стању да учиниш неко еванђелско дело, онда је томе разлог несумњиво твоја слаба вера, твоја нејака љубав, твоја млитава нада у Бога. А за одлучност и истрајност у вери, у љубави, у нади, Бог дарује сваку благод изобилно, и онда човек може имати снаге за свако добро дело и за сваки подвиг.

Громобрани: вера, љубав, нада = врлине: помоћу њих се учити громовским истинама вере, Еванђеља.

Поучне мисли

ВЛАДИКА НИКОЛАЈ - МИСЛИ О ДОБРУ И ЗЛУ

НАД МРТВИМ СИНОМ

Мајка спрема сину постељу од кашмирске вуне и балдахин од монголске свиле. Једна ноћ и две, а треће син лежи у постељи од иловаче са лане закопаном мрцом, лежи без сласти, горчине и сна. Долазе победиоци земље; долазе победиоци мора; долазе победиоци ваздуха и доносе мајци, ради утехе и своје сузе. - Где су ваше слављене победе, кад ми доносите оно што јакe имају и сувише?

СМРТ СУЖЊА

- Култура и прогрес! - хвали се сужањ живота сужњу живота. - Хоћеш да кажеш: чишћење и осветљење тамнице? Но, ко ће нам пробити зид тамнице. - Сужањ пита сужња. И две речи, са два срца роне у подрум тамнице.

ГДЕ ЈЕ ГОСПОДАР ГОЗБЕ?

На грудима лешине коњске орао стоји и једе. На грудима орла време стоји и једе. На грудима времена вечност стоји и једе. Хиљаде посматрача - са својим орлом на грудима - гледају и виде део слике; једва десет од хиљаде виде други део; а једва један од десет види трећи део. Међу хиљаде ах и јаох је чути најређи усклик видовитог: Ено, над вечношћу, господара гозбе!

СМРТ ИЗНЕНАДА

У банци банкар радосно броји, колико хиљада дана још може јести. А гладан гробар са гробља посматра град и мисли: из чијих ли ће зуба сутра испасти хлеб?

НЕ ПОНЕТИ СЕ МУДРОШЋУ

Не понеси се мудрошћу. Ни туђом, јер није твоја. Ни својом, јер чим си се понео, значи да је немаш много. Ниједна лампа не гори док се не долива. Све се лампе могу напунити, а лампа мудрости никада.

ЛОПОВ И МОЉЦИ

Ако си богат само оним, што лопови могу украсти и мољци појести, са чим ћеш остати ако лопови збиља украду, и мољци поједу?

ПУСТИЊА ЗНАЊА

„Знање је светлост”, говоре охоли зналци, без радости и милости. Но, гле, Сахара има највише светлости, но зато је она увек усијан кадавер.

ИСТИНА СЕ ОТКРИВА ЉУБАВИ

Тражити истину, значи тражити предмет љубави. Тражити пак, истину као оружје, или тражити је ради употребе, значи тражити истину ради прељубе. Ко тако тражи истину, томе истина баца кост, коју тражи, али сама се скрива од њега иза зидова од три света. Иза зидова, душо, од три света!

ИНТЕРВЈУ

Једини искрен интервју научника с природом јесте: - Природо, кажи ми ко си ти, да бих знао ко сам ја? Једини искрен интервју историка са историјом јесте: - Историјо, кажи ми ко си ти, да бих знао ко сам ја? Једини искрен интервју светитеља с Богом јесте: - Боже, кажи ми ко си ти, да бих знао ко сам ја? Непогрешан одговор у сва три случаја јесте: - Човече, нађи мене у себи!

НАД МРТВИМ СИНОМ

Мајка спрема сину постељу од кашмирске вуне и балдахин од монголске свиле. Једна ноћ и две, а треће син лежи у постељи од иловаче са лане закопаном мрцом, лежи без сласти, горчине и сна.

Долазе победиоци земље; долазе победиоци мора; долазе победиоци ваздуха и доносе мајци, ради утехе и своје сузе. - Где су ваше слављене победе, кад ми доносите оно што јакe имају и сувише?

СМРТ СУЖЊА

- Култура и прогрес! - хвали се сужањ живота сужњу живота. - Хоћеш да кажеш: чишћење и осветљење тамнице? Но, ко ће нам пробити зид тамнице. - Сужањ пита сужња. И две речи, са два срца роне у подрум тамнице.

ГДЕ ЈЕ ГОСПОДАР ГОЗБЕ?

На грудима лешине коњске орао стоји и једе. На грудима орла време стоји и једе. На грудима времена вечност стоји и једе. Хиљаде посматрача - са својим орлом на грудима - гледају и виде део слике; једва десет од хиљаде виде други део; а једва један од десет види трећи део. Међу хиљаде ах и јаох је чути најређи усклик видовитог: Ено, над вечношћу, господара гозбе!

СМРТ ИЗНЕНАДА

У банци банкар радосно броји, колико хиљада дана још може јести. А гладан гробар са гробља посматра град и мисли: из чијих ли ће зуба сутра испасти хлеб?

НЕ ПОНЕТИ СЕ МУДРОШЋУ

Не понеси се мудрошћу. Ни туђом, јер није твоја. Ни својом, јер чим си се понео, значи да је немаш много. Ниједна лампа не гори док се не долива. Све се лампе могу напунити, а лампа мудрости никада.

ЛОПОВ И МОЉЦИ

Ако си богат само оним, што лопови могу украсти и мољци појести, са чим ћеш остати ако лопови збиља украду, и мољци поједу?

ПУСТИЊА ЗНАЊА

„Знање је светлост”, говоре охоли зналци, без радости и милости. Но, гле, Сахара има највише светлости, но зато је она увек усијан кадавер.

ИСТИНА СЕ ОТКРИВА ЉУБАВИ

Тражити истину, значи тражити предмет љубави. Тражити пак, истину као оружје, или тражити је ради употребе, значи тражити истину ради прељубе. Ко тако тражи истину, томе истина баца кост, коју тражи, али сама се скрива од њега иза зидова од три света. Иза зидова, душо, од три света!

БЕДНОЋА И ПРАЗНИНА Што веће богатство изван Бога, то већа бедноћа. Што веће знање изван Бога, то већа празнина. Бог једини чини богатим и мудрим. Свет без Бога ствара просјакe и глупакe.

Anekdote

Džordž Bernard Šo

Mladi „neotkriveni“ pisac poslao je Šou svoje novo delo da izrazi svoje mišljenje. Šo odgovori: - Vaše delo sadrži mnogo lepoga i mnogo novoga. Ali ono što je novo nije lepo, a što je lepo nije novo.

Ivan Zajc

Jedna zagrebačka dama dovela je svoga sina kompozitoru Ivanu Zajcu i ponosno mu reče: - Majstore, moj sin ima veliki dar za muziku. Osim toga ima frizuru kao Betoven. Molim vas, poslušajte kako svira na klaviru!

Zajc pogleda mladića koji je imao zaista veliku i bujnu kosu i zamoli ga da za klavirom pokaže što zna. Kada mladić završi ushićena majka upita kompozitora šta da uradi sa sinom. Zajc ravnodušno odgovori: - Dajte ga ošišati!

Albert Ajnštajn

Šetao je jednog dana zamišljeni Ajnštajn livadom, dođe do rečice i počne je prelaziti preko uskog brvna, ne videvši da je istodobno s druge strane prema njemu krenuo jedan debeli čovek. Na sredini brvna susretne se s debelim gospodinom, koji se pohvalivši da je mesar kaže: „Ja se ne mičem glupljem od sebe.“ Ajnštajn se bez reči okrene i vrati natrag na obalu i kada je debeli gospodin prolazio kraj njega, Ajnštajn mu vikne: „Ali ja da!“

Tales

Grčki filozof Tales (625 – 547. p. n. e) između ostalog, je predvideo pomračenje Sunca koje se dogodilo 584. godine pre nove ere, izmerio je visinu piramida pomoću dužine njihove senke, a dokazao je i nekoliko geometrijskih teorema, a jedna se i danas naziva po njemu. Jednom prilikom je gledajući više u zvezdano nebo nego kuda je hodao, priča se, upao u jamu. Na njegove pozive za pomoć odgovorila je jedna starica koja se tu zatekla i tada ga posavetovala: „Ti ne vidiš ni kuda hodaš, a hoćeš da saznaš šta se na nebu dešava!“

Aristotel

Aristotel (384 – 322. pne), grčki filozof koji je podržavao Empedokleovo učenje da je svet sastavljen od četiri elementa: vatre, vode, zemlje i vazduha, proslavio se zaključkom da je Zemlja okrugla. On je takođe bio i učitelj Aleksandra Velikog. Kako je često na pitanja odgovarao da ne zna odgovor, ljudi su se pitali za šta ga onda kralj plaća. Aristotel bi odgovarao: „Kralj me plaća samo za ono što znam. Kada bi me plaćao i za ono što ne znam, čitava njegova riznica ne bi bila dovoljna za to.“

Isak Njutn

Isak Njutn (1643-1727) poznati engleski fizičar, matematičar i astronom, poznat je po anegdoti da mu je pad jabuke na glavu dao ideju za teoriju gravitacije, ali ne samo po njoj. Kao odgovor na pitanje kako je, iako na početku loš đak, uspeo da se popravi u školi, Njut je odgovorio: „U početku sam bio jedan od najgorih u razredu. Ali kada me je jedan od učenika izdevetao, misleći da kao najbolji đak na to ima pravo, odlučio sam da mu se osvetim i – prionuo sam na knjigu i ubrzo postao prvi đak u odeljenju“. Njutn je zbog svog doprinosa nauci i postavljanja zakona opšte gravitacije i osnovnih zakona mehanike, dobio jedinicu za jačinu sile (1 N). Tvorac je i diferencijalnog i integralnog računa.

Bendžamin Frenklin

Poznati američki fizičar, pronalazač i državnik, Bendžamin Frenklin (1706 – 1790) je pored nauke ostao upamćen i po stavovima o društvu i ekonomiji. Jedna od njegovih čuvenih izreka je i ona da je vreme novac. Frenklin se zalagao za to da svi imaju pravo glasa, a ne samo

oni koji plaćaju porez, obrazlažući to na vrlo duhovit način. „Ja imam lepo magare za koje plaćam porez. Dakle, imam pravo glasa. Kada mi životinja ugine neću ga više plaćati, pa prema tome neću više biti glasač. A sada bih voleo da znam ko je u stvari glasač – ja ili moje magare?“

Paskal

Francuski matematičar, fizičar i filozof Blez Paskal (1623 – 1662) imao je oca sa čudnim pogledom na obrazovanje. Odlučio je da sam podučava sina, a nije mu dao da uči matematiku sve do 15. godine. Sva literatura iz matematike bila je sklonjena iz njihove kuće. Tek kada je bio siguran u ogroman sinovljev talenat, dozvolio mu je da stiče matematičko obrazovanje. Kasnije je Paskal konstruisao mašinu koja je vršila četiri osnovne matematičke operacije, izumeo je hidrauličnu presu, a u njegovu čast je jedinica za pritisak nazvana paskal (1 Pa). Paskal je dobro poznao osobine tečnosti i gasova i voleo je da eksperimentiše pred publikom. Jednom je napunio vodom bure od 300 litara. Zatvorio ga je i na poklopcu napravio otvor veličine 1 cm². Kroz taj otvor provukao je cev dugačku više od 10 metara. Kada je cev napunio vodom, bure se raspalo usled velikog pritiska.

Mihailo Pupin

Srpski fizičar i pronalazač Mihailo Pupin (1854 – 1935) bio je profesor teorijske fizike na Univerzitetu Kolumbija u Njujorku. Izumeo je induktivni navoj (Pupinov kalem) koji je uspeo da reši problem žičanog prenosa telefonskih razgovora na velike daljine. Dobio je Pulicerovu nagradu 1924. godine za autobiografsku knjigu „Sa pašnjaka do naučenjaka“, a za naučni rad iz oblasti elektrotehnike dobio je Edisonovu medalju.

Jednom prilikom Pupin je na poklon dobio dva ždrepcu od prijatelja koji je imao ergelu. Obučavao ih je sa velikim umećem i zadovoljstvom, tako da su osvajali mnogo nagrada. Pupinov drug iz studentskih dana, iznenađen što jedan profesor nastupa na izložbi konja, mu je prokomentarisao: „Ako vi ovako obučavate i studente, kao što ste obučili konje, onda ste najveći profesor u Americi.“ Pupin mu je na to odgovorio da bi to bilo tačno samo da ne mora da radi istovremeno sa dvesta, već samo sa dva studenta.

Pavle Savić

Srpski naučnik Pavle Savić (1909 – 1994) proučavao je oblast nuklearne fizike, fizike visokih pritisaka i niskih temperatura. Dobio je Zlatnu medalju Lomonosova, najveće rusko naučno priznanje. Dok je bio đak, dobio je primedbu od profesora srpskog jezika da na pismenom zadatku nije koristio citate, uz komentar da se bez citata ne vidi da išta čita. Na sledećem pismenom zadatku Pavle je citirao slavnog kineskog filozofa Van Fu Džija. Dobio je odličnu ocenu i pohvalu što je tako brzo prihvatio savet. Samo najbliži njegovi drugovi znali su da pomenuti slavni filozof ne postoji.

Mudre misli

Ako dugo žive skupa, životinje se zavole, a ljudi se zamrze.

Ako ih ne možeš pobediti pridruži im se.

Bez alata nema ni zanata.

Bez društva nema junaštva.

Celom svetu ne možeš ugoditi!

Cigani ti kuću kućili!

Četiri stvari mogu da unište čoveka: rđava zemlja, zla žena, loš porod i mrtav kapital.

Čija sila, toga i pravda.

Ćutanje zlata vredi.

Ćuti i plivaj dalje!

Da ne bole, ne b' se rane zvale.

Da nije vetrova, pauci bi nebo premrežili.

Džin na staklenim nogama.

De dosta ruka pregnu, radnja je brzo završena

De je sreća, tu je i nesreća.

Gde je sova izlegla sokola?

Gde je stida, tu je i poštenja.

Hleb jesti - nije majstorija; hleb peći - mala je majstorija; a hleb zaraditi - to je najveća majstorija

Hleba i igara, pisaru.

I ljude poslušaj, i svoje pameti imaj.

I najmudriji da proda sve što ima, ne može da kupi sve što nema.

Jača su dvojica nego sam Radojica

Jače je djelo nego besjeda

Kad je volje i zlo ide na bolje.

Kad lažeš, kreću li ti se zubi.

Ko je mnogo patio, mnogo je i zapamtio.

Laje ko pas na zvezde.

Lako ti je plitku vodu zamutiti i budalu naljutiti

Lakše je skuvati gvožđe nego savladati ženinu tvrdoglavost.

Ljubav je lepa ali slepa

Ljubav nema godina: ona se uvek rađa

Ljubav pametnog zaluđuje

Mala sjekira veliki dub povali.

Mlati rukom, ko kobila repom

Mnogi ljudi su kao satovi: pokazuju jedno vreme, a otkucavaju drugo.

Na psa koji bježi svako viče

Na silu se ne može voleti.

Na sirotnoga svakom je laka ruka.

Nepравду ne vole ni oni koji ju čine.

Nesta blaga, nesta prijatelja.

Nevolja svačemu čoveka nauči

Njiva hoće motiku, a ne molitvu.

Njiva hoće motiku, a ne molitvu.

Njiva traži radnika a žena neradnika (odmorna čoveka).

O jarane, bole li te rane?

Od govnetu pita ne biva.

Od inata nema goreg zanata

Od lopova je sigurno što ne dosegne

Od ljubavi se ne živi – ali se za nju gine.

Od male iskre velika vatra

Počni! Započeto je pola dela.

Podnosi, a ne tuži na ono čemu se ne može izbeći.

Poklon i okatog zaslepi.

Pokraj suha drveta i sirovo izgori,

Ptica po perju, a čovjek se po besjedi poznaje

Radi pa se ne boj gladi.

Rat, rak i rad, su tri najgore srpske reči.

Rđa jede gvožđe, a tuga srce.

Rđa ne prijanja za zlato

Rđav je čovek koji se tuđem zlu raduje

Reč „sutra” je izmišljena za decu i za neodlučne ljude.

Reči su kao pčele, one su istovremeno i med i žaoka.

S kim si takav si.

S konja na magarca

Sakrio se u mišiju rupu

Samo nek komšiji crkne krava

Šta osveta čini

Šta vredi znanje bez radnje.

Šta zna dete šta je petsto kila - uze i odnese.

Što čovek manje zna to mu se njegovo znanje čini obimnije

Teško je šutu sa rogatim bosti se

Teško konju kog slepci teraju

Teško nogama pod ludom glavom.

U kolo kad hoćeš, iz kola kad puste.

U nevolji ne treba plakati, nego leka tražiti

U ratara crne ruke, a bijela pogača

Veselo srce pola zdravlja

Više um zamisli nego more ponese

Za neprijateljem ako i misliš ne govori zlo.

Za nevolju babu vode, kad devojke ne nahode.

Za nevolju i medved igrati nauči.

Za zlato rđa ne prijanja.

Ženi je najslađi zalogaj – muško srce.

Ženi sina pa šalji u vojsku

Ženiti se mlad – prerano je, a star – prekasno je.

Ženska lepota je njeno oružje.

